

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
Кафедра документознавства і музейної справи

«Затверджено»

Проректор з науково-педагогічної
і навчальної роботи та рекрутації
проф. Таврилюк С. В.

С. В. Таврилюк
березня

2017 р.

ІСТОРІЯ ОДЯГУ І МОДИ

Робоча програма
вибіркової навчальної дисципліни
підготовки магістра
спеціальності 8.02010301 «Музейна справа та охорона пам'яток історії та
культури»

Луцьк – 2017

Вступ

Робоча програма вибіркової навчальної дисципліни «Історія одягу і моди» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки магістрів напряму підготовки 8.02010301 «Музейна справа та охорона пам'яток історії та культури».

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Історія одягу і моди» є основні компоненти костюму, особливості взуття, зачісок, головних уборів і прикрас різних епох і країн.

Міждисциплінарні зв'язки : Всесвітня історія, Історія України, Історія культури, історія матеріальної культури.

Програма навчальної дисципліни складається з таких **змістових модулів** :

1. Історія одягу і моди народів світу.
2. Історія українського костюму.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів – 7	0201 «Культура»	вибіркова
Модулів – 2	8.02010301 «Музейна справа та охорона пам'яток історії та культури»	Рік підготовки – 5
Змістових модулів – 2		Семестр – 10
ІНДЗ : є		Лекції – 38 год.
Загальна кількість годин – 210		Практичні – 38 год.
Тижневих годин (для денної форми навчання) :	Освітньо-кваліфікаційний рівень – магістр	Консультації – 14 год.
аудиторних – 4,5		Самостійна робота – 120 год.
самостійної роботи – 7 консультації – 1		Форма контролю : екзамен

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

2.1. Метою викладання навчальної дисципліни «Історія одягу і моди» є формування у студентів знань, умінь та навичок з питань історичного розвитку одягу та моди.

2.2. Основними завданнями вивчення дисципліни «Історія одягу і моди» є оволодіння знаннями про закономірності та стильові особливості розвитку одягу та моди в окремих регіонах Європи та України упродовж Античності, Середньовіччя, Нового часу та ХХ – початку ХХІ століття.

2.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні :

знати :

- соціально-економічні умови країни і епохи;
- особливості культури і мистецтва даної епохи, країни;
- естетичний ідеал різних історичних епох, загальний художній стиль даної країни;

- стильові особливості розвитку моди і зміни основних форм костюму;
- матеріали для костюму;
- колірні поєднання і символіку основних кольорів;
- основні компоненти костюму різних епох і країн;
- особливості взуття, зачісок, головних уборів і прикрас різних епох і країн;
- особливості розвитку одягу і моди в Україні.

вміти :

- аналізувати вбрання різних історичних епох і країн;
  - визначати приналежність комплексів і окремих компонентів вбрання певній епосі, країні;
  - робити опис різноманітних компонентів вбрання, одягу, взуття і прикрас.
- На вивчення навчальної дисципліни відводиться 210 годин / 7 кредитів ECTS.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Історія одягу і моди народів світу

Тема 1. Предмет курсу «Історія одягу і моди»

Місце костюма в системі мистецтв. Архітектонічні види мистецтв. Поняття «стиль». Історичний художній стиль. Канонічний стиль, античний (класичний), романський, готичний художні стилі, ренесанс, бароко, рококо, класицизм, модерн. Стильова єдність костюму з архітектурою і декором приміщень. Течії (напрями) в костюмі : романтизм (бідермайер), друге рококо, позитивізм. Костюм як складова матеріальної культури. Завдання курсу «Історія одягу і моди». Типологія одягу.

Основні поняття курсу «Історія одягу і моди». Визначення понять «одяг», костюм», «мода». Поширення поняття «костюм» в Італії, Франції, Росії. Джерела існування моди. Костюм як вид комунікації. Основні значення поняття «костюм» у наш час. Одяг як складова частина матеріальної і духовної культури. Основні складові одягу. Мобільність костюму та роль моди у цьому процесі. Зародження і поширення моди. Перші спроби усвідомленого поширення моди. Ляльки пандори (велика і мала). Журнали мод як джерело інформації про моду. Перший журнал мод. Початок видання журналів мод в різних країнах. Будинки моделей. Чарльз Фредерік Ворт і його роль у розвитку сучасної індустрії моди. Будинки «Високої моди». Нові методи поширення моди. Манекенниці. Два напрями моди : прет-а-порте, від кутюр. Мода і економіка. Мода і мистецтво.

Поява костюму. Найдавніший одяг. Матеріали для виготовлення одягу в давні часи. Першооснова одягу. Функції одягу. Типологія одягу. Стегновий, плечовий, драпірований, накладний, розпашний одяг. Розвиток мистецтва макіяжу. Зачіски.

Тема 2. Костюм стародавнього Єгипту

Особливості єгипетського мистецтва. Основні періоди розвитку давньоєгипетської цивілізації. Канонічний стиль. Символіка єгиптян та її відображення в одязі. Основні стани єгипетського суспільства.

Особливості єгипетського вбрання. Ідеал чоловічої і жіночої краси в Єгипті (ріст, плечі, талія, очі, ніс, вуха, колір шкіри, ноги та ін.). Ідеал жіночої краси. Нефертіті.

Види і форми одягу. Накладне і драпіроване вбрання. Форми силуету. Еволюція єгипетського вбрання в різні періоди. Зближення чоловічого і жіночого вбрання. Станові відмінності в одязі.

Кольори в одязі давніх єгиптян. Станові відмінності у кольоровій гамі одягу. Кольори чоловічого і жіночого вбрання.

Тканини для виготовлення одягу в Єгипті. «Тканина повітря». «Царський льон». Золоті нитки і перли. Багат шаровість давньоєгипетського вбрання. Шкіра і хутро в одязі єгиптян. Способи декорування тканин. Запозичені і власні узорні. Основні орнаменти староєгипетського вбрання. Квітка лотосу. Змія. Жук-скарабей. Яструб. Орнаменти чоловічого і жіночого вбрання.

Чоловічий костюм. Стегновий і плечовий одяг. Драпірований одяг. Основні елементи чоловічого вбрання. Схенті. Опліччя (ускх). Калазіріс. Пояс. Сіндон. Фартух. Сусх. Нарамник. Способи одягання основних елементів чоловічого вбрання. Костюм фараонів. Знаки царської гідності фараонів. Основні символи царської влади. Головні убори царської персони. Скіпетр. Бич. Урей. Пастуша палиця. Ланцюг. Клафт (немес). Корона. Пшент. Перуки. Борода як знак царського достоїнства. Пояс. Мистецтво гриму. Прикраси в чоловічому костюмі. Виготовлення косметичних засобів. Одяг жреців. Вбрання рабів.

Жіноче вбрання. Національний одяг єгипетських жінок. Сорочка. Покривало. Плащ. Калазіріс. Драпірування жіночого одягу. Жіноче взуття. Зачіски і головні убори жінок та їх особливості. Станові відмінності зачісок і головних уборів. Зачіски заможних жінок. Товста коса. Багато заплетених косичок. Пряме волосся. Особливості дитячих зачісок. Перуки у жіночому костюму єгиптянок. Матеріали для перук та їх довжина. Косметика. Перший косметичний довідник. Використання косметичних засобів жінками. Види косметичних засобів. Клеопатра. Манікюр і педикюр. Фарбування нігтів. Прикраси в жіночому костюмі, види та способи їх носіння. Місце коштовного каміння в системі прикрас та ставлення єгиптян до нього. Урей, шуліка і скарабей в системі прикрас. Одяг цариці та головні убори.

Зв'язок давньоєгипетського костюму з архітектурою.

Словник основних термінів.

Тема 3. Одяг Давньої Греції

Основні періоди в розвитку Греції. Класичний період. Елліністичний період. Ідеал чоловічої і жіночої краси в Греції. Пропорції тіла людини. «Золотий перетин». Афродіта Мілоська. Духовна краса.

Особливості давньогрецького вбрання. Види і форми одягу. Драпірований одяг. Способи кріплення грецького одягу. Краса давньогрецького костюму. Культ краси людського тіла. Значення костюма. Костюм і тіло. Оголеність і напівоголеність в античному костюмі. Відмінності в чоловічому і жіночому костюмі давніх греків. Станово-класова диференціація вбрання. Відмінність у зовнішньому вигляді раба і вільного громадянина. Костюм жерців.

Тканини. Основний матеріал для виготовлення одягу. Кольорова гама тканин. Найпоширеніший колір давньогрецького вбрання. Строкатість в одязі давніх греків. Поєднання кольорів верхнього і нижнього одягу. Чорні і білі тканини у давньогрецькому костюмі. Траурний одяг давніх греків. Кольори в одязі рабів. Орнаментування тканин для одягу. Грецькі орнаменти та їх назви.

Чоловічий одяг. Драпіроване і накладне чоловіче вбрання. Елементи давньогрецького чоловічого одягу. Довжина чоловічого вбрання. Доричний та іонічний хітон та їх особливості. Спосіб драпірування і кріплення хітону на плечах і на талії. Характерна риса давньогрецьких хітонів. Особливості драпірування хітонів рабів, землеробів, ремісників, спортсменів. Екзомис (ексомій, ексомія) та особливості його кріплення. Станова належність екзомису. Туніка в чоловічому вбранні. Колобос. Декорування чоловічого вбрання. Узорні й безузорні тканини. Орнаменти. Гіматій (гіматіон) та способи його драпірування. Способи

ношення гіматія людьми різних професій. Ораторський гіматій. Хламида (хламіс) в чоловічому костюмі.

Взуття чоловіків. Сандалі. Крепіді. Ендроміди. Котурни. Постоли.

Чоловічі зачіски і головні убори. Оздоблення ритуальних і парадних чоловічих зачісок. Особливості зачісок рабів. Стрижки. Бороди. Вуса. Основні види головних уборів. Буденні і святкові головні убори. Вінки. Чоловічі прикраси.

Жіноче вбрання. Основні елементи жіночого одягу. Хітон. Доричний хітон. Пеплос. Диплойдій (диплодіон) і колпос в жіночому хітоні. Іонічний хітон. Жіноча фігура в доричному та іонічному хітоні. Т-подібний хітон. Гіматій (гіматіон).

Жіноче взуття. Подібність і відмінність чоловічого і жіночого взуття. Сандалі. Крепіді. Туфлі. Пантофлі. Матеріали для виготовлення жіночого взуття та його декорування.

Жіночі зачіски і головні убори. Основні типи жіночих зачісок. Подібність і відмінність жіночих і чоловічих зачісок. «Грецький вузол». «Лампадна» зачіска («полум'я»). Зачіска «каримбос» («коримбос»). Гарбузоподібна зачіска. «Бант Аполлона». Жіночі перуки. Головні убори гречанок.

Гігієна і косметика. Лазні. Масаж. Ароматичні засоби для догляду за тілом. Косметичні засоби.

Прикраси. Стефани, геми.

Доповнення до давньогрецького жіночого костюма.

Зв'язок давньогрецького костюму з архітектурою. «Золотий перетин». Пропорції «золотого перетину». Давньогрецькі храми і вбрання.

Словник основних термінів.

Тема 4. Вбрання Стародавнього Риму

Зв'язок культури Стародавньої Греції і Риму. Основні періоди в розвитку Стародавнього Риму.

Ідеал чоловічої і жіночої краси у Давньому Римі.

Особливості римського вбрання. Види і форми одягу. Драпірований і накладний одяг. Еволюція давньоримського костюму впродовж історичного розвитку. Давньоримське вбрання античного типу (близьке до давньогрецького). «Грецьке рококо». Зміни античного костюму в пізній Римській імперії. Запозичення у «варварів» в римському вбранні. Відособлення чоловічого і жіночого давньоримського вбрання. Станово-класова диференціація римського одягу.

Тканини для виготовлення одягу. Найпоширеніший матеріал римського костюму. Використання шовкових тканин у римському вбранні. Кольорова гама одягових тканин. Основний колір в одязі повноправних римських громадян. Колір ритуального вбрання, що використовувалось при жертвоприношеннях та при проведенні інших релігійних церемоній і обрядів. Кольорова гама вбрання рабів. «Імператорський колір». Особливості кольорової гами жіночого і чоловічого вбрання. Способи декорування тканин. Основні мотиви орнаментів.

Чоловіче вбрання. Туніка. Основні типи тунік та особливості їх крою. Колобіум. Т-подібна туніка. Таларис. Туніка-інтима. Далматик. Верхній одяг. Тога і способи її драпірування. Станова приналежність тоги. Особливості декорування тоги та її кольорова гама. Гіматій. Полудаментум. Лацерна. Пенула. «Проникнення» штанів до римського костюму воїнів і вбрання цивільного населення. Стегнова пов'язка. Накідка-наплічник.

Чоловіче взуття. Матеріали для виготовлення взуття. Кольорова гама взуття. Види чоловічого взуття. Відкрите і закрите взуття. Сандалі. Крепіді. Каліги. Черевики. Півчоботи. Гетри.

Зачіски і головні убори чоловіків. Еволюція прибирання волосся на голові та обличчі чоловіків. Ставлення давніх римлян до бороди і вусів. Зачіски рабів. Головні убори. Вінки. Золоті вінки.

Чоловічі прикраси. Використання чоловіками косметичних засобів.

Костюм імператора. Його складові елементи та відзнаки влади. Головний убір імператора. Взуття.

Жіночий одяг стародавніх римлян. Основні компоненти жіночого вбрання. Хітон. Туніка-хітон. Туніка-інтима. Столу. Каміза. Палла. Колобіум. Далматик. Мафорій. Жіноча білизна. Строфіум.

Жіноче вбрання. Спільне і відмінне у взутті чоловіків і жінок.

Жіночі зачіски і головні убори. Зміни жіночих зачісок в процесі історичного розвитку. Зачіски республіканського періоду. Поява кіс, валиків, завивок. Зачіски імператорського періоду. Перуки. Діадеми. Поява жіночих головних уборів. Косметика і гігієна. Лазні-терми. Тонсорос і космети. Скриньки «жіночий світ». Косметичні засоби. Прикраси. Доповнення до жіночого костюму.

Зв'язок давньоримського костюму з архітектурою.

Словник основних термінів.

Тема 5. Одяг епохи Середньовіччя. Візантійський костюм

Основні риси візантійського мистецтва. Вплив релігії на культуру. Художньо-догматичний стиль. Система протиріч епохи в мистецтві Візантії. Будівництво храмів. Занепад скульптури. Поява іконопису. Візантійські мозаїки.

Особливості візантійського вбрання. Вплив давньоримської моди на візантійське вбрання. Зміни античної моди при імператорському вбранні. Поширення багаточаровості вбрання. Зміни в покрої тунік. Поява сорочкоподібних тунік. Законодавці візантійської моди.

Види і форми одягу. Поєднання накладного і драпірованого вбрання. Форми візантійського одягу.

Тканини. Візантія – центр світового ткацтва. Виготовлення тканин та їх імпортування в різні країни. Особливості візантійських тканин.

Кольори у візантійському одязі. Причини використання тих чи інших кольорів. Символіка кольору у візантійському костюмі (блакитний, зелений, золотий).

Декорування одягу. Особливості оздоблення вбрання. Декорування одягу в залежності від соціального становища його власника. Способи декорування. Візерунки. Види орнаментів.

Чоловічий костюм. Естетичний ідеал. Інтерес до духовної краси людини. Краса тіла в естетичному ідеалі Візантії. Ідеали античності у візантійській культурі. Нижній і верхній одяг чоловіків. Компоненти візантійського чоловічого вбрання. Римська туніка. Таларис. Багаточаровість тунік. Довжина візантійських тунік. Штани та їх роль у чоловічому візантійському костюмі. Штани-панчохи. Довжина штанів та їх кріплення.

Верхній чоловічий одяг та його станова приналежність. Плащ. Пенула. Кріплення верхнього одягу.

Головні убори і зачіски чоловіків. Види стрижок. Бороди і вуса. Особливості головних уборів візантійських чоловіків.

Чоловіче взуття. Сандали. Чоботи.

Імператорський костюм. Нижній одяг імператора. Туніка. Далматик. Особливості крою та способи ношення. Верхній одяг. Плащ-мантія, його колір, довжина. Табліон. Доповнення до імператорського вбрання. Лорум. Вінець. Нарамник. Атрибути імператорської влади.

Особливості вбрання візантійського духівництва. Латиклавії.
Жіноче вбрання. Естетичний ідеал (ідеал краси). Образ (зовнішність) візантійської жінки. Духовна краса. Жінка як засіб спокуси.
Нижній одяг. Туніки та особливості їх крою (сорочечний крій). Багатошаровість тунік. Столу. Особливості рукавів нижніх і верхніх тунік.
Верхній одяг. Пенула. Супергумераль. Кріплення верхнього вбрання. Багатошаровість вбрання.
Зачіски і головні убори. Ставлення до жіночого волосся. Християнська мораль і жіночі зачіски. Найбільш популярні зачіски. Головні убори жінок. Мафорій.
Ставлення до косметики. Прикраси. Доповнення до одягу. Опліччя.
Жіноче взуття. Види взуття. Матеріали для взуття. Декорування взуття.
Одяг імператриці. Столу. Пенула. Особливості головних уборів. Зачіски імператриці. Прикраси. Декорування одягу. Опліччя імператриці. Косметика. Доповнення до одягу. Декорування взуття.
Зв'язок візантійського костюму з архітектурою. Християнські базиліки і костюм. Асоціативний ряд елементів вбрання і частин храмів.
Словник основних термінів.

Тема 6. Західноєвропейський костюм раннього середньовіччя (IX – поч. XIII ст.).

Особливості історичного періоду. Хрестові походи. Церкви і монастирі як центри світової культури. Станова ієрархія середньовічного суспільства. Культура. Романський стиль та його особливості. Основне творіння романського стилю в архітектурі. Зв'язок архітектури, інтер'єру, скульптури, живопису, вбрання.

Особливості одягу романського стилю. Форми одягу. Накладне і драпіроване вбрання. Нові способи створення одягу. Зміни в розвитку швейного ремесла в романському костюмі. Шви. Особливості обробки швів. Облямівка. Розчленовування одягу. Клини. Багатошаровість романського костюму. Еклектизм вбрання раннього Середньовіччя. Суміш елементів античного, візантійського і варварського одягу.

Тканини для виготовлення компонентів вбрання. Привізні тканини. Використання хутра в одязі. Його функції. Станові відмінності у використанні тканин для пошиття вбрання. Використання різних тканин для пошиття тих чи інших компонентів костюму.

Декорування тканин одягового призначення. Способи оздоблення. Кольорова гама тканин. Символічність кольору у середньовічній культурі (білий, блакитний, чорний, червоний, жовтий). Станові відмінності у використанні кольорових тканин. Поєднання кольорів у костюму. Поява одягу геральдичних кольорів з елементами геральдики. Мода міпарті.

Чоловічий костюм. Новий принцип естетики. Формування нового естетичного ідеалу. Ідеал чоловічої краси.

Нижній одяг. Туніки. Особливості їх крою. Каміза. Котта. Штани, їх крій, довжина, спосіб кріплення на тілі. Верхній одяг. Плащ. Плащ-манто. Утворення нових форм європейського одягу та їх крій. Шосси. Блію. Нарамник. Котт. Сюрко. Особливості вбрання простолюдинів. Пенула. Бегуїн. Довжина одягу.

Чоловічі зачіски і головні убори. Форми і види стрижки та їх назви. «Пейзанська» стрижка. Зачіска «під Христа». Бороди. Декорування борід. Мода на бороди. Форми головних уборів чоловіків.

Роль прикрас у чоловічому костюмі раннього середньовіччя. Види прикрас. Доповнення до чоловічого вбрання. Рукавиці та причини їх появи.

Чоловіче взуття. Форми, матеріали, кольори та декорування взуття. Особливості ранньороманського і пізньороманського взуття.

Жіноче вбрання. Ідеал жіночої краси раннього Середньовіччя. Культ «прекрасної пані». Жіноча врода. Багатошаровість жіночого вбрання. Туніка. Блію. Котт. Сюрко. Поява жилету та його функції у жіночому костюмі. Жип. Мантия. Використання хутра в жіночому костюмі. Основні тенденції в розвитку жіночого костюму. Суперечність між облягаючим і вільним вбранням.

Зачіски і головні убори. Особливості зачісок дівчат і заміжніх жінок. Ставлення до жіночого волосся у ранньому Середньовіччі. Аристократичні зачіски. «Рицарські коси». «Бублики». «Равлики». Роль головних уборів в жіночому костюмі. Романська пов'язка. Вінці. Обручі.

Прикраси. Косметичні засоби. Жіноче взуття. Доповнення до жіночого костюму.

Зв'язок романського одягу з архітектурою. Стильова єдність костюму й архітектури.

Словник основних термінів.

Тема 7. Західноєвропейський костюм готичного стилю (XIII – перша половина XV ст.).

Особливості історичного періоду. Розширення в середовищі феодалів. Розвиток міст, будівництва, архітектури, ремесел. Загальна характеристика культури. Створення міської культури. Готичний стиль. Головний осередок суспільного життя в епоху панування готичного стилю. Готичні собори. Світське життя. Франція – класична країна середньовіччя. Формування рицарського стану. Зародження етичних уявлень і рицарського етикету. Основні правила етикету і хорошого тону. Нова рицарська культура і культ прекрасної дами. «Служіння дамі». Розквіт любовної лірики.

Особливості розвитку вбрання в готичний період. Диференціація в костюмі. Закони про ранги в одязі. Перші закони проти розкоші. Станові відмінності у вбранні. Форми готичних костюмів. Розвиток кравецького ремесла і зміни у формах одягу. Рукави. Виточки. Застібки. Розпашний одяг. Коміри. Виникнення моди як нового суспільного явища. Основні риси готичної моди. Довжина одягу. Форми і види одягу. Драпірований, накладний і розпашний одяг. Особливості силуетів готичного вбрання. Два основні силуети чоловічого і жіночого одягу. Тканини. «Шан-жан». «Шарлах». Пурпур. Парча. Гентське сукно. Оксамит. Наймодніша і найдорожча тканина періоду готичного стилю. Декорування тканин. Способи оздоблення і основні узорі. «Павине око». Готична троянда. Розміщення орнаментів на тканинах. Символіка візерунків. Колірні комбінації готичного вбрання. Символічне значення кольорів. Станові відмінності у використанні кольорового вбрання. Наймодніший чоловічий колір. Причини заборони церквою певних кольорів. Зв'язок кольорової гами чоловічого і жіночого костюма, вбрання господарів і прислуги. Кольори одягу простого населення. Дальший розвиток моди «міпарті». Поєднання зеленого та синього кольорів і їх символічне значення.

Чоловічий костюм. Ідеал чоловічої краси. Вишуканість та витонченість чоловічого вбрання. Декорування. Силует. Нижній одяг. Каміза. Блію. Штани-панчохи. Шосси. Жипон. Котарді. Веохне вбрання. Нарамник. Манто. Пурпуен. Упелянд. Сюрко. Роб. Особливості крою та декорування окремих компонентів одягу. Зачіски і головні убори. Особливості чоловічих зачісок. Види стрижок. Головні убори чоловіків. Капюшон. Шаперон. Шаперон з ке. Капелюх. Тюрбан. Чоловіче взуття. Види і форми взуття. Матеріали. Туфлі. Черевики. Хусо. Особливості взуття знатних людей. Рицарство та його вплив на розвиток чоловічого костюму. Зміни довжини чоловічого вбрання.

Жіночий одяг. Культ прекрасної дами. Естетичний ідеал (колір шкіри, волосся; очей, брови і вії, груди, шия, лоб, зморшки, талія). Суперечливість естетичного ідеалу. Силует жіночого костюму. Норми етикету.

Багатошаровість жіночого вбрання та його основні компоненти. Каміза. Котта. Сюрко. Боси. Готична крива. Зміни у крої жіночих суконь. Форма вирізу ліфа. «Пекельні вікна». «Королівське сюрко». Котарді. Упелянд.

Жіночі зачіски і головні убори. Довжина, форма і колір волосся згідно з естетичним ідеалом епохи. Ставлення до волосся. Зачіски, їх форми. «Равлики». «Бублики». «Баранячий ріг». Темплети. Ставлення до короткого волосся. Химерність і розкіш жіночих головних уборів. Очіпки. Генін. Еннен. «Цукрова голова». Горж. Покривало. Круселер. Барбет. Турі. Тюрбан. Декорування головних уборів. Фестони. Обробка «фанфрелюш». Жіночі прикраси та їх розміщення. Аденофори. Темплети. Косметика і гігієна. Ставлення до води. Купання. «Блошине хутро». Хутро горностая, тхора, ласки та ін. звірів у костюмі жінки. Доповнення до вбрання. Жіноче взуття та його форми.

Бургундська мода. «Карнавал мод». Творення основних форм європейського одягу. Характерні риси бургундських мод. Класові відмінності в одязі. Тканини. Улюблені кольори в одязі. Модна на кольори.

Чоловічий бургундський костюм. Каміза. Пурпуен. Жакет. Жиго. Упелянд. Роб. Плащ. Опліччя. Шлейф у чоловічому одязі. Головні убори. Прикраси. Доповнення. Шкіряний кошіль. Кинджал. Баранячий ріг. Тростинка. Рукавички. Особливості ношення рукавичок. Взуття, його види, форма і кольори. Пулени. Чоботи. Черевики.

Жіночий бургундський костюм. Естетичний ідеал. Багатошаровість одягу. Туніка. Котта. Роб. Шлейф у жіночому вбранні. «Чортові хвости» та ставлення до них церкви. Мірний камінь. Боси. Сюрко. «Пекельні вікна». Верхній одяг. Жіночі зачіски. Ставлення до зачісок і до волосся. Підстригання волосся і вищипування брів. Банзики і перукарі. Різноманітність головних уборів. Еннен. «Метелик». «Коробочки». «Роги». Горж. Жіночі прикраси і доповнення до костюму. Форма жіночого взуття. Значення Бургундії в розвитку європейського костюму. Поява поняття «мода» і її прояви.

Зв'язок костюму з архітектурою.

Словник основних термінів.

Тема 8. Європейський костюм епохи Відродження

Відродження (Ренесанс). Коротка характеристика епохи Відродження. Реалізм мистецтва. Особливості вбрання. Естетика одягу стилю Ренесанс. «Карнавал краси» в костюмі. Демократизм вбрання епохи Відродження. Форми і пропорції одягу.

Костюм епохи Відродження в Італії. Особливості італійського вбрання епохи Відродження. Флоренція і Венеція – як законодавці моди у XV-XVI ст. Вплив моди Іспанії і Франції на італійський костюм. Зміни в пропорціях одягу. Станове і майнове становище людини та їх відображення в костюмі.

Ідеал краси. Співвідношення духовної і фізичної краси. Новий естетичний образ епохи Відродження. Красива жінка – це... (колір шкіри, зуби, рот, груди, волосся, форми тіла та його пропорції). Ідеал жіночої краси у Флоренції і Венеції. Красивим вважався чоловік... Ідеал чоловічої краси у Флоренції і Венеції.

Тканини одягового призначення. Престижні кольори. Способи оздоблення тканин. Орнаменти. Поширення мережив. Гіпюр. Кольорова гама італійського костюму. Модні відтінки. Поєднання кольорів. Траурний одяг.

Види і форми одягу. Накладний. Розпашний. Драпірований. Поява нових елементів вбрання. Білизна. Панчохи. Носові хустини.

Чоловічий костюм. Нижній і верхній одяг та його основні компоненти. Сорочка. Штани-панчохи. Гульфік. Відгомони моди міпарті. Жипон. Джорне. Претина. Плащ. Симара. Табар. Окремі риси готивик в італійському вбранні. Соправесте. Джуббоне та її загальноєвропейська назва.

Період високого Відродження. Особливості чоловічого костюму Венеції, його об'єми. Вплив іспанського одягу. Каркас і розрізи в чоловічому одязі Венеції.

Чоловічі зачіски. Зачіски з довгого, напівдовгого і короткого волосся. «Пейзанська стрижка». «Колба». Головні убори. Прикраси. Взуття. «Ведмежа лапа». Підбори.

Жіночий костюм. Пропорції жіночого одягу XV ст. Багатошаровість одягу. Верхнє і нижнє плаття. Котт. Симара. Розрізи і рукави в жіночому вбранні. Верхній жіночий одяг. Зміни в жіночому одязі у XVI ст. Вбрання венеціанських куртизанок. Вплив іспанської моди на жіночий костюм Італії.

Різноманітність і вишуканість жіночих зачісок. Вибілювання волосся. Вплив античності. «Флорентійська коса». Ескафйон. Феррон'єрка. Зачіски куртизанок. «Серп Венери». Зміни ролі головних уборів у жіночому костюмі.

Косметичні засоби. Засоби гігієни. Винайдення першого твердого мила. Куртизанки і косметика. Зростання ролі прикрас у жіночому костюмі. Доповнення до одягу. Взуття. Цокколи.

Зв'язок італійського костюму з архітектурою. Жіночі сукні і творіння архітектури.

Іспанський костюм епохи Відродження (течія маньєризм). Місце Іспанії в Європі. Особливості розвитку культури і мистецтва в Іспанії. «Золоте століття» Іспанії. Відмінності іспанського костюма від італійського. Основні риси іспанського вбрання. Ставлення іспанської моди до людського тіла. «Маньєризм». Ідеал чоловічої і жіночої краси. Види і форми одягу. Накладне, розпашне і драпіроване вбрання. Тканини для одягу. Кольори. Улюблений і модний колір. Роль мережива в іспанському вбранні. Оздоблення тканин. Узори.

Чоловічий костюм. «Іграшковість» чоловічого вбрання («доспіхи понарошку»). Основні компоненти одягу. Панчохи. Штани, їх форма. Сорочка. Хубон. Коміри і манжети. Пане (пансерон). «Гусяче черево». Ропа (ропон). «Дальго». Зачіски чоловіків. Еспаньолка. Головні убори. Ток. Прикраси. Декорування одягу. Взуття. «Ведмежа лапа». Доповнення до костюму.

Жіночий костюм. Силует жіночого костюму. Вертюгард (вертюгаль). «Вартовий чесноти». Вестидо. Гофровані коміри. Фреза. Горгери. «Млинові жорна». Панчохи. Плащі. Ропа. Жіночі зачіски та їх оздоблення. Головні убори. Мантилья. Ток. Косметичні засоби. Прикраси. Доповнення до одягу. Взуття. Особливості його ношення. Чапінес.

Французький костюм XVI ст. Особливості французької моди XVI ст. «Дворянство носить свої доходи на плечах». Ідеал чоловічої і жіночої краси. Види і форми одягу. Текстиль. Кольорова гама французького вбрання.

Чоловічий костюм. Об'єми чоловічого вбрання та його основні компоненти. Сорочка. Форми штанів. Гульфік. Пурпуен. Каркас в чоловічому вбранні. Використання вати і кінського волосу при виготовленні одягу. О-де-шосс. Кишені. Гофровані коміри. Чоловічі зачіски. Стрижки. Борода. Вуса. Поява моди на коротке волосся. «Анрі катр» у зовнішності француза XVI ст. Головні убори. Барет. Ток. Прикраси і оздоблення одягу. Форми чоловічого взуття.

Жіночий костюм. Відмінність французького жіночого вбрання від іспанського. Вплив італійської моди на жіночий костюм Франції. Білизна. Жіночі сукні. Котт. Роб. Траурна сукня. «Комір Марії Медичі». «Англійський комір». Ропа-марлот. Форми жіночого вбрання. Зачіски. Основні силуети жіночих зачісок. Використання каркасів. «Ля тур» у зовнішності

французькі XVI ст. Оздоблення жіночих зачісок. Прикраси. Доповнення до жіночого вбрання. «Блохоловки». Використання косметичних і парфумерних засобів. Жіноче взуття. Словник основних термінів.

Тема 9. Західноєвропейський костюм XVII ст.

«Золоте століття». Стильові напрямки у мистецтві XVII ст. Бароко і класицизм. Століття бароко. Основні риси стилю бароко. Французький класицизм.

Французький костюм першої половини XVII ст. Естетичний ідеал. Чоловік-лицар. Відсутність єдиного ідеалу жіночої краси. Види і форми одягу. Тканини. Мереживо і гіпюр. Кольори тканин. Оздоблення одягових тканин.

Чоловічий костюм. Білизна. В'язані панчохи. Нижні штани. Нижній одяг. Сорочка. Штани. Верхній одяг. Колет. Види плащів. Чоловічі зачіски. Волосся. Борода. Вуса. «А-ля-рояль» у зовнішності француза XVII ст. Головні убори чоловіків. Прикраси. Укази про обмеження в одязі. Доповнення до чоловічого костюму. Взуття.

Жіночий костюм. Об'єми жіночого одягу. Каркас. Білизна. Нижній одяг. Нижнє і верхнє плаття. Форми рукавів. Основні типи зачісок. Головні убори. Косметика. Прикраси. «Модний» камінь. Доповнення до вбрання. Взуття. Пряжки.

Стильові особливості французького одягу стилю бароко (друга половина XVII ст.). Франція – законодавець моди. «Версальські моди». Палацовий етикет і костюм. Характерні риси костюму епохи бароко. Ідеал чоловічої краси другої половини XVII ст. «Король-Сонце». Ідеал жіночої краси. Тканини. Кольорова гама вбрання. Контрастне поєднання кольорів верхніх і нижніх елементів одягу. Смугасті і картаті тканини.

Чоловічий костюм. Чоловіча білизна. Панталони. Нижній одяг. Сорочка. Декорування рукавів сорочки. Ренграви. Веста. Жюстокор. Жабо. Краватка. Шийна хустка. Штани-кюлоти. Панчохи. Верхній одяг. Плащі. Домашній одяг. Флашток. Ковпак. Пантофлі. Чоловічі зачіски. Перуки. Головні убори. Трикутний капелюх. Етикет, пов'язаний з ношенням капелюхів. Косметика і гігієна. Ставлення до води. Косметичні засоби. Прикраси. Доповнення до одягу. Види чоловічого взуття.

Жіночий костюм. Об'єми жіночого вбрання. Білизна. Зміни в нижньому одязі. Плаття котт. Корсет. Верхнє плаття. Комір. Обробка ліфу. Рукави. Спідниця верхнього плаття. Фрипон. Модест. Шлейф. Мережива. «Модний колір» мережив. Відсутність Верхнього одягу. Зимове плаття. Домашній одяг. Зачіски. Перукарське мистецтво. Куафери. Куафюра. Зміна зачісок при дворі. «Фонтанж». «Палісадник». Косметичні засоби та їх застосування. Прикраси. Мушки та їх символічне значення. Алмази. Доповнення до одягу. Жіноче взуття. «Французький каблук». Банти.

Вплив французької моди на формування одягу інших країн Європи. Франція – законодавець моди. Поширення моди. Ляльки пандори. Перший модний журнал.

Словник основних термінів.

Тема 10. Західноєвропейський костюм XVIII ст.

Своєрідність історичного періоду. Франція – центр європейської культури і творець нових форм костюму. Загальноєвропейський характер французьких мод. Стиль рококо та його хронологічні межі. Основні риси стилю рококо. Декоративність стилю рококо. Панування аристократичної моди. «Галантне століття».

Французький костюм першої половини XVIII ст. (рококо). Тканини для одягу. Кольорова гама компонентів вбрання.

Чоловічий костюм. Ідеал чоловічої краси. Чоловіча білизна. Нижній одяг. Сорочка. Жабо. Шийна хустка. Краватка. Камзол. Жюстокор. Обі. Штани-кюлоти. Зачіски. Перуки.

Пудрені перуки. Головні убори та манера їх носіння. Косметичні засоби та їх використання чоловіками. Прикраси. Орнаментування одягу. Доповнення до вбрання. Взуття.

Жіноче вбрання. Ідеал жіночої краси. Тканини. Кольори. Білизна. Паньє. Нижній одяг. Нижнє і верхнє плаття. Френон. Модест. Форма декольте. Оздоблення верхнього плаття. Шлейф. Кунтуш. «Складки Ватто». Зачіски. Головні убори. Косметичні засоби. Прикраси. Доповнення до одягу. Взуття. Домашній одяг.

Особливості французького вбрання другої половини XVIII ст. (класицизм). Захоплення античністю.

Чоловічий костюм. Білизна. Нижній одяг. Сорочка та її оздоблення. Камзол. Англійський фрак. Редингот. Сюртук. Кюлоти. Зачіски. Перуки. Головні убори. Англійський капелюх. Циліндр. Косметика. Гігієна. Доповнення до вбрання. Чоловіче взуття. Взуття для верхової їзди.

Жіночий костюм. Ускладнення жіночого силуету. Оголення тіла. Білизна. Зміни в її декоруванні. Жіноче плаття. Спідниці плаття. Фіжми. Полісон. Полонез. Англєз. Верхній одяг. Наслідування чоловічому вбранню. Особливості зачісок та їх назви. Зміни жіночих зачісок наприкінці століття. Косметичні засоби. Пудра. Прикраси. Доповнення до одягу. Сумочка-помпадур. Табакерка. Взуття. Костюм для верхової їзди.

Поширення моди. Журнали мод. Ляльки пандори. Готові зразки костюмів аристократії.

Костюм періоду Французької революції. Характеристика історичного періоду та його вплив на еволюцію костюму. Демократизація вбрання. Одяг санкюлотів. Кюлоти. Карманьйола. Упелянд. Кольори. Головні убори. Фригійський ковпак з кокардою. Символи якобінців. Одяг революційно настроєних жінок.. Колірне поєднання костюму. Головний убір.

Форми античного костюму в жіночому одязі. Культ античності. Класицизм у чоловічому і жіночому костюмі. Плаття Галатеї. Трико. Зачіски. Косметика. Пудра. Прикраси. Взуття. Ексцентричний костюм. Клуб «Бал жертв». Зачіска «Жертва». Ставлення до короткого волосся. Чоловічий костюм. «Інкурааблі». Зачіски. «Собачі вуха». Жіночий костюм. «Мервейзери». Поява східних мотивів в костюмі у зв'язку з походами Наполеона. Вплив англійського костюму на чоловічий одяг. Жіночий костюм кінця XVIII ст. Жіночі плаття за призначенням. Відсутність верхнього одягу. Спенсер. Головні убори. Зачіски. Взуття. Жіночий костюм. Чоловічий костюм. Вплив англійського костюма на французький.

Словник основних термінів.

Тема 11. Одяг і мода XIX століття

Характеристика історичного періоду. Науково-технічні відкриття і швидкий розвиток текстильного виробництва у XIX ст. Збільшення кількості бавовняних тканин. Часта зміна моди і збільшення попиту на тканини. Стиль «ампір» і його хронологічні межі.

Стиль «ампір» в костюмі. Зміни в одязі. Формування ділового костюму. Професійні відмінності в одязі. Англійські і французькі моди.

Чоловічий одяг. Сорочка. Особливості комірів сорочок. Фрак. Редингот. Сюртук. Тканини і їх кольорова гама. Головні убори. Зачіски. Довжина волосся. «Фаворити». Доповнення до костюму. Взуття.

Жіноче вбрання епохи ампір. Естетичний ідеал. Тканини. «Краса вимагає жертв». Поділ суконь за призначенням. Нижній одяг. Шлейф. Корсет. Спенсер. Накідки. Шубки. Переважаючі кольори. Головні убори. «Кибитка». Зачіски. «Грецький вузол». Модний колір волосся. Прикраси. Орнаменти на одязі. Доповнення до вбрання. Взуття. Домашній одяг.

Стиль «бідермайєр» в костюмі. Хронологічні межі стилю бідермайєр. «Стиль Луї Філіпа». Відхід від античності.

Чоловічий одяг. Стиль романтизм у мистецтві і костюмі. «Романтична недбалість» у чоловічому вбранні. Періодична зміна верхнього одягу, головних уборів і взуття. Сюртук. Ржав жиго. Чоловіче пальто. Жакети. Кольори в чоловічому костюмі. Головні убори. Циліндр. Болівар. Гарібальді. Шапокляк. Зачіски. Прикраси. Доповнення до одягу. Взуття.

Жіноче вбрання. Білизна. Збільшення кількості нижніх спідниць. Плаття. Рукави «жиго». Верхній одяг. Спенсер. Манто. Мантильї. Пелерини. Шалі. Кольори. Переважаючий колір в жіночому одязі. Тканини. Головні убори. «Кибитка». Зачіски – витвір мистецтва. Модний колір волосся. Прикраси. Доповнення до вбрання. Взуття. Костюм для верхової їзди. Розмежування дитячого і дорослого одягу.

Костюм 50-60-х років. Друге рококо.

Чоловіче вбрання. Поділ костюмів за призначенням. Фрак. Сюртук. Штани на штрипках. Кольори чоловічого костюму. Зачіски. Стрижки. Головні убори. Взуття. Підбори. Поява гумового взуття.

Жіночий одяг. Екстравагантність жіночого костюму. Поділ вбрання за призначенням. Білизна. Панчохи. Корсети. Кринолін. Творець криноліну. Нижні спідниці. Кольори. Зачіски і головні убори. Шиньйони. Прикраси і доповнення до костюму.

Мода і костюм 70-90-х років. Позитивізм. Його характерні риси. Позитивізм у вбранні. Часткові зміни європейського костюму в останній третині XIX ст. Вдосконалення кравецького мистецтва. Стабілізація і стандартизація чоловічих костюмів. Зміни швів і кількості гудзиків. Розширення асортименту компонентів вбрання за призначенням. Салони як центри моди.

Чоловічий костюм. Піджак. Сюртук. Штани. Візитні штани. Зміни штанів у 1870-90-х рр. Головні убори. Канотье. Зачіски. Стрижки. Доповнення до костюму. Взуття. Штиблети. Форма взуття і підборів.

Жіночий костюм. Нижня білизна та її оздоблення. Зміна крою суконь. Корсет. Форма спідниці. Трен. Тюрнюр. Особливості крою парадних бальних суконь. Візитний костюм. Верхній жіночий одяг. Ілюзіон. Довжина жіночого одягу. Кольорова гама жіночого костюму. Збагачення асортименту тканин у жіночому вбранні. Головні убори. Зачіски. Шиньйон. Прикраси. Обробка тканин. Доповнення до вбрання. Взуття та його форми. Висота підборів.

Зародження стилю «модерн». Хронологічні межі стилю «модерн».

Чоловіче вбрання. Сорочка. Зміни коміра сорочки. Манжети. Кольорова гама фраків. Форма чоловічих костюмів. Зміни в порівнянні з попереднім періодом. Штани французького крою. Штани «гольф». Зміна довжини чоловічого вбрання. Верхній одяг. Гавелок. Сак. Кольорова гама чоловічого вбрання. Головні убори. «Казанок». Зачіски. Стрижка. Взуття.

Жіноче вбрання. Особливості жіночої білизни. Жіночий англійський костюм. Постановка жіночої фігури, її форма. «Голубині груди». Крій спідниці і корсету. Бальна сукня. Довжина жіночого вбрання. Верхній одяг. Манто. Мантилья. Колірна гама стилю «модерн». Тканини. Жіночі зачіски. Шиньйон. Головні убори. Зміни форми жіночих капелюшків наприкінці XIX ст. Використання мережив, штучних квітів, пір'я для декорування головних уборів. Жіночі прикраси. Декорування костюма. Лелітки. Доповнення до жіночого вбрання. Боа. Лорнет. Мінетки. Особливості взуття. Станові відмінності. Аристократичне взуття. Форма жіночого взуття. Форма підборів. Матеріали для виготовлення взуття, його кольорова гама. Домашній одяг. Матіне. Пеньюар.

Перші модельєри і будинки моди. Шарль Фредерік Ворт. Перша жінка в модельному бізнесі. Винайдення крою по косій лінії. Поява мікростилю «багата бідність». Віоне.

Ськіпареллі. Пакен. Створення раціонального стилю костюму. Його характерні риси.
Організація перших будинків моди.
Словник основних термінів.

Тема 12. Одяг і мода ХХ – початку ХХІ століття

Особливості костюму ХХ ст. Основні фактори, що зумовили розвиток європейського костюма у ХХ ст. Моделювання костюму. Основні принципи, що спрямовували моду ХХ ст. Центр жіночої моди. Центр чоловічої моди. Інші центри світової моди. Провідні модельєри західноєвропейського костюму та їх роль у становленні і розвитку моди ХХ ст. Поль Пуаре. Ернст Драйден. Габріель Шанель. Крістіан Діор. Сен-Лоран. Валентино. П'єр Карден. Андре Куррреж та ін.

Європейський костюм першої половини ХХ ст. Розквіт стилю «модерн» та його віддзеркалення у костюмі. Утвердження класичного англійського чоловічого костюму. Роль головних уборів у костюмі. Чоловічі штани. Краги. Жіноче вбрання. Білизна. Блузи. Спідниці. Жакети. Крій основних компонентів жіночого вбрання. Форма силуету. Бальні сукні та їх крій. Часта зміна туалетів. Тканини. Кольори. Головні убори та їх декорування. Зачіски. Довжина волосся. Прикраси. Доповнення до костюму. Форма жіночого взуття. Підбори. Домашній одяг.

Особливості одягу 1920-30-х рр. Нові елементи у нижній білизні чоловіків. Зміни костюму. Його основні компоненти. Візитка. Поява «трійки». Англійські штани. Спортивний одяг. Зміни силуету жіночого костюму у 1920-х рр.. Естетичний ідеал. Жіночі білизна. Поява нових елементів білизни та їх необхідність. «Сек-міні». Вечірні сукні. Жіночі штани. Стиль «la garçon». Верхній одяг. Тканини і кольори. Головні убори. Зачіски. Стрижка «la garçon». Косметика. Доповнення до костюму. Форми і види жіночого взуття. Зміни у жіночому вбранні у 1930-х рр. Ідеал жіночої краси. Різноманітність нижнього одягу. Форма силуету. Верхній одяг. Тканини і кольори. Поява нових тканин. Головні убори. Зміни жіночих зачісок. Перманент. Косметика. Прикраси. Взуття.

Костюм 1940-х рр. Воєнізація чоловічого вбрання. Зміни крою, кольору. Жіноче вбрання. Силует фігури. Поява крою «японка». Естетичний ідеал. Білизна. Нові тканини для виготовлення білизни. Нижній одяг та його форми. Оздоблення жіночого вбрання. Верхній одяг. Головні убори. Зачіски. Стрижки. Використання косметичних засобів. Прикраси. Доповнення до костюму. Форми взуття.

Особливості європейського одягу середини – другої половини ХХ ст. Костюм кінця 1940 – 1950-х рр. Зміни чоловічого вбрання. Нижній і верхній чоловічий одяг. Жіночий костюм. Колекція «New look». Нижній жіночий одяг. Сукні та їх форми. Моделі Г. Шанель. Зміна об'ємів зачісок. Поширення декоративної косметики. Прикраси від «Діора». Доповнення. Взуття повсякденне і вихідне. Форма взуття. Підбори.

Костюм 1960-1970-х рр. Виникнення молодіжної моди. «Мода абсурду». Тинейджери. Естетичний ідеал. Нижній жіночий одяг. Довжина спідниць. Тканини і кольори. Прикраси із штучних матеріалів. Взуття. Джинсова мода. Стилї у моді. Ретро. Диско. Фірмовий одяг. Зародження руху «хіппі». Асортимент одягу «хіппі». Кольори. Зачіски. Косметика. Прикраси. Доповнення. Взуття. Одяг у стилі «панк». Білизна, нижній і верхній одяг. Зачіски. Взуття. Одяг 1980-х рр. Спортивний стиль. Зародження руху металістів, байкерів, неформалів та їх вплив на зміну костюму.

Особливості одягу СРСР. Моделі одягу у першій половині ХХ ст. Революція 1917 року в Росії і її вплив на розвиток одягу. Особливості вбрання 1917 – початку 1920-х рр. Зміни жіночого і чоловічого одягу. Поява нових компонентів вбрання. Конкурс на створення форми для червоної армії. 1920-і рр. Зародження вітчизняного моделювання. Видання

журналів мод. Дизайнерські центри. Створення Будинку моделей. Перші радянські модельєри та їх досягнення. «Майстерня сучасного костюму». Жіноче і чоловіче вбрання 1920-х рр. Зміни в одязі у 1930-40-і рр. Основні компоненти чоловічого і жіночого вбрання. Френч. «Капітанка». Одяг робітничої і спортивної молоді. Юнгштурм. Зачіски. Косметика. Прикраси. Основні «провідники» моди. Зміни в костюмі у 1950-х рр. Особливості одягу другої половини ХХ ст. Розквіт мистецтва костюму у 1960-х рр. Вдосконалення майстерності вітчизняних модельєрів-художників. В. Зайцев. Л. Телегіна. Колекція моделей до 50-річчя жовтневої революції. Народні мотиви в колекціях радянських модельєрів. Перехід до розробки моделей за однією конструктивною основою. Створення Комісії з питань моди і культури одягу та її роль в розвитку костюму. Початок промислового моделювання одягу. Розширення асортименту тканин, ускладнення орнаменталізації. Мода 1980-х рр. Підхід до костюму як комплексу одягу. Стили і напрямки в одязі.

Сучасне вбрання (кінець ХХ – початок ХХІ ст.). Особливості розвитку сучасної моди. Характерні явища сучасної моди. Основні напрями в сучасній моді. Стрімка зміна костюмних форм. Сильові напрямки у сучасній моді. Особливості одягу представників молодіжних субкультур.

Зарубіжні та вітчизняні майстри сучасної моди. Міжнародні зв'язки у галузі моди. Участь українських дизайнерів у тижнях моди у світових центрах моди.

Словник основних термінів.

Змістовий модуль 2. Історія українського костюму

Тема 13. Одяг Київської Русі (ІХ-ХІІІ ст.)

Особливості одягу Київської Русі. Джерела до вивчення одягу Київської Русі. Вплив візантійської культури на одяг Київської Русі. Зміна назв традиційних форм одягу феодальної верхівки (сорочки, свити) на візантійський зразок. Поява нових видів одягу. Соціальна диференціація східнослов'янського суспільства і вбрання. Спільні типи одягу різних верств та їх відмінності. Кольори в одязі. Станові обмеження у виборі кольору. Символіка червоного кольору. Оберегова символіка вбрання Київської Русі (язичницька і християнська). Остаточне оформлення системи комплексів одягу. Типи вбрання. Багатошаровість.

Матеріали для виготовлення вбрання. Тканини домашнього виробництва. Крашанина. Пістря. Шовкові тканини. Тафта. Фата. Якісні зміни матеріалів. Привізні тканини. Шовкові дорогоцінні тканини ручного виготовлення. Паволоки. Оловіри. Оксамити. Яскраві дорогоцінні тканини. Анашит. Алтабас. Використання хутра і сукна для пошиття вбрання. Способи оздоблення тканин одягового призначення. Вишивання. Гаптування. Візантійська «золота хвиля». Декоративні стрічки. Тасьма. Вошви. Галуни. Основні мотиви орнаментів на тканинах. Християнська символіка.

Одяг сільського населення, городян і дружинників Київської Русі.

Форми і види одягу домашнього виробництва у селянському вбранні. Нагрудник. Бубонець. Комплекс чоловічого вбрання. Сорочка, штани, очкур, клобук, личниці, поршні, вотола та ін. Жіночий одяг. Сорочка, запаска, плахта, поньова та ін. Локальні відмінності у жіночому одязі. Особливості одягу дівчат і заміжніх жінок. Святковий одяг жінки-селянки. Способи декорування святкового вбрання. Магічна роль декору та його розміщення. Типологія жіночих головних уборів. Намітка, повойник, убрус, очіпок, корун (кика), вінець та ін. Головні убори як показних соціального становища жінки. Зачіски. Прикраси в жіночому костюмі та їх типологія. Лунниці. Рясна. Колти. Очілля.

Одяг городян і його генетичний зв'язок із селянським вбранням. Розширення асортименту тканин в одязі міщан. Міські типи вбрання. Головні убори. Прикраси. Браслети-наручі. Комплекс чоловічого і жіночого вбрання.

Одяг дружинників. Князівський обладунок. Панцир. Поручні. Комплекс вбрання дружинника та його частини. М'який одяг і металевий обладунок. Сорочки. Штани. Кольчуга. Куяк. Форми шоломів. Додатковий обладунок. Зброя. Особливості вбрання багатих і бідних дружинників.

Вбрання феодально-князівської верхівки Київської Русі.

Князівсько-болярське чоловіче вбрання. Основа вбрання феодальної верхівки і князів. Комплекси князівсько-болярського вбрання візантійського типу. Компоненти чоловічого князівсько-болярського костюму. Сорочки. Матеріали для їх виготовлення. Надрага. Далматик. Опліччя. Обов'язкові атрибути князівсько-феодального вбрання. Маніаки. Вошви. Наручі. Верхній одяг. Свити. «Каптан київський» (становий каптан). Каботи. Кожухи та їх крій. Критий кожух. Гудзики у верхньому вбранні. Фофудья. Розпашний одяг. Плащ. Опашень. Мятлі. Опанча. Луда. Корзно. Пристосування для кріплення плечового вбрання. Стегновий князівський одяг. Взуття. Князівські чоботи. Сап'ян. Головні убори. Діадема. Стема. Таш. Зачіски. Довжина волосся. Борода. Вуса. Ставлення до бороди.

Повсякденне і парадно-церемоніальне вбрання київських князів. Традиції давнього слов'янського одягу у повсякденному князівському вбранні. Компоненти повсякденного вбрання. Християнсько-візантійські засади парадно-церемоніального вбрання київських князів. Головні ознаки вищого правлячого сану. Мантія. Порфира. Діадема. Сагії. Маніаки. Корзно. Головні убори та їх декорування. «Клави». Кіотець. Стема. Барми. Князівське взуття.

Повсякденне і парадно-церемоніальне вбрання жінок князівського феодального чину. Слов'янські форми жіночого вбрання та візантійські впливи. Комплекс повсякденного одягу. Сорочки. Туніка. Наручі. Пояси. Вихідне вбрання. Далматик. Верхній одяг княгині. Хламида. Свита. Опашень. Шуби. Парадно-церемоніальний костюм жінок князівського чину. Дельматикій. Лор. Форакій. Лентій. Мантія. Корзно. Головні убори княгинь. Убрус. Намітка. Мафорій. Шапки. Німбоподібні головні убори. Вінець. Коруна. Стема. Церемоніальний головний убір княгині. Дівочий головний убір князівсько-феодальної верхівки. Прикраси. Рясна. Колти. Стеми. Гривни. Барми. Крини. Енколпіони. Лунниці. Ожерелки. Взуття.

Словник основних термінів.

Тема 14. Українське вбрання XIV-XVII ст.

Особливості розвитку українського вбрання у XIV-XVI ст. Сходження з історичної арени середньовічного давньоруського стилю. Формування вбрання під впливом західноєвропейських стилів епохи Ренесансу. Збереження давньоруських традицій в одязі правлячої верхівки Литовсько-Руської держави. Співіснування східної і західної моди. Стильове розмаїття в одязі. Українське бароко. «Козацька доба». Носії модних напрямків в Україні з кінця XV ст. Декларування європейських видів вбрання. Поєднання європейського одягу із традиційними елементами. Татаро-турецьке сусідство та його вплив на формування одягу XV-XVI ст. Зміни форм одягу XV-XVI ст. та їх відмінність від давньоруських. Стильова строкатість одягу XV-XVI ст. Комплекси вбрання у XV-XVI ст. Узаконення норм носіння вбрання залежно від соціального статусу. Одяг еліти українського суспільства і селян. Ренесанс і бароковість у селянському вбранні.

Матеріали для виготовлення вбрання. Домоткані тканини. Чиновать. Бранина. Крашенина. Пістря. Вибійка. Бамбак. Вовняні тканини і сукна місцевого виробництва. Привізні вовняні, шовкові, парчеві і бавовняні тканини. Габа. Мухояр. Байка. Оксамит.

Бархат. Парча. Атлас. Алтабас. Об'яр. Камка. Тафта. Фата. Дороги. Бейберек. Міткаль. Ситець. Кумач. Бязь. Використання шкіри і хутра для виготовлення одягу.

Основні компоненти чоловічого вбрання XV-XVIII ст. Натільний одяг. Сорочка, особливості її крою декорування і ношення. Стегнове вбрання. Форми штанів та їх різноманітність. Пояс. Типологія чоловічих поясів. Верхній чоловічий одяг та його еволюція. Особливості верхнього вбрання XV-XVI і XVII-XVIII ст. Основний і додатковий верхній одяг. Свита. Каптан. Жупан. Капота. Чемерка. Кунтуш. Делія. Ферезея. Шуба. Кожух. Кобеняк. Байбарак. Бекеша. Кирея. Гетьманська бурка. Види взуття. Чоловічі зачіски. Чотири способи впорядкування волосся. Вуса і борода. Головні убори чоловіків. Ставлення до непокритої голови. Основні (два) типи головних уборів. Шоломок. Кучма (мазниця). Тривух. Магерка. Кресаня. Бріль. Доповнення до вбрання. Чоловічі прикраси.

Комплекси чоловічого вбрання Гетьманщини (XVII-XVIII ст.).

Селянське і міщанське чоловіче вбрання. Основні компоненти одягу. Поява локальних рис у комплексах чоловічого селянського вбрання. Костюм заможних і бідних селян.

Міщанське чоловіче вбрання. Соціальна структура міщан. Відмінності міщанського одягу від селянського. Особливості вбрання міщан. Основні компоненти. Ознаки шляхетності міщан.

Вбрання польської шляхти. Особливості вбрання польської шляхти. Інтерпретація польською шляхтою західноєвропейської моди. Тканини. Верхнє основне і додаткове вбрання. Жупан. Кунтуш. Делія. Шуба. Особливості крою і оздоблення. Головні убори. Доповнення до костюму. Домашнє вбрання. Шлафроки. Особливості одягу молодих і поважних шляхтичів.

Вбрання українських магнатів та шляхти. Намагання зберегти традиції давньоруського побуту і вбрання. Збереження окремих компонентів традиційного вбрання, його крою та способів декорування. Ферезеї. Шуби. Кунтуші як характерна ознака вбрання української шляхти. Їх крій і оздоблення. Польський вплив на вбрання української шляхти. Делія. Головні убори. Декорування шапок та їх відповідність верхньому одягу.

Особливості вбрання козацької старшини. Гетьманська бурка. Полковницька кирея. Козацький жупан. Проникнення в козацьке вбрання елементів східного костюма. Особливості вбрання козацької верхівки, козацької старшини, гетьманів. Комплекс парадного вбрання гетьмана. Головні убори гетьмана та особливості їх ношення. Атрибути гетьманської влади. Похідне вбрання гетьманів. Вбрання полковників та козацької старшини. Зачіски. Знак влади полковників.

Вбрання січових і виборних (реєстрових) козаків. Козацьке вбрання на першому етапі формування козацького руху. Зміни у вбрання козаків із перетворенням його на організовану військову силу. Поповнення «козацького гардеробу». Особливості ношення вбрання козаками на першому етапі і в міру накопичення трофейного вбрання. Еклектичність козацького вбрання. Своєрідність козацького одягу. Комплекси козацького одягу. Одяг курінного отамана. Вбрання козака, взятого під арешт. Формування довершеності козацького вбрання. Матеріали для одягу. Кармазинне сукно. Східні впливи у покрої козацького верхнього вбрання. Додатковий верхній одяг. Ритуал вбирання козаків. Вбрання виборних (реєстрових) козаків. Виборні козаки та їх амуніція. Козацькі мундири та їх кольори. Нововведення К. Розумовського стосовно кольору і крою козацького мундиру. Комплекс вбрання виборних козаків.

Комплекси жіночого вбрання XV-XVIII ст. Процеси оновлення і жіноче вбрання. Відмінності у розвитку чоловічого і жіночого вбрання. Зміни елітного жіночого одягу. Одяг жінок із середовища прогресивної української шляхти, давніх боярських родин. Вбрання городянок. Створення міщанського костюму. Дистанціювання міщанського вбрання від

селянського. Особливості вбрання сільських жінок. Компоненти жіночого одягу. Натільне вбрання : особливості крою і декорування. Тканини. Станові та регіональні відмінності сорочок. Стегнове вбрання та його етнокультурні регіональні особливості. Обгортка. Плахта. Спідниця. Запaska. Попередниця. Особливості стегового вбрання верхівки українського суспільства. Нагрудний жіночий одяг. Верхне вбрання. Сукні. Байбараки. «Душки». Шляхтянські сукні. Архаїчні типи верхнього одягу. Головні убори і зачіски. Особливості зачісок міських і сільських дівчат, заміжніх жінок. Спрощення складових жіночих головних уборів. Види взуття. Шляхтянське взуття. «Черевики на корках». Прикраси. Поділ прикрас за призначенням, матеріалами виготовлення, способом кріплення і ношення. Намиста із каміння. Коралове намисто. Дукачі. Дукати. Згарди. Дробинка. Ожерелка.

Дитячий одяг XIV-XVIII ст. Особливості одягу сільських дітей, козацької старшини і міщан.

Словник основних термінів.

Тема 15. Українське міське вбрання кінця XVIII-XIX ст.

Основні тенденції у розвитку міського вбрання кінця XVIII-XIX ст. Зміни в культурному житті Росії у XVIII ст. Вплив змін в Росії на культурне життя, в т.ч. і вбрання України. Утримання власних традицій в одязі. Елементи європейського одягу на портретах українських шляхтичів і панянок. Зміни в українському одязі на кінець XVIII – початок XX ст. Поширення європейського вбрання.

Чоловіче вбрання шляхти Правобережної та Лівобережної України кінця XVIII-XIX ст. Політичні чинники, що спричинили виникнення своєрідних особливостей у комплексах вбрання верхівки українського суспільства. Особливості розвитку одягу у Правобережній і Лівобережній Україні. Нові форми чоловічого вбрання і збереження стародавніх козацьких строїв. Зміни у вбранні козацької старшини.

Комплекс чоловічого вбрання. Компоненти чоловічого одягу. Сорочки. Штани. Жупани. Каптани. Кунтуші. Зникнення додаткового плащоподібного вбрання. Особливість розвитку чоловічого одягу Правобережжя. Формування нового образу вбрання українського дворянства на Лівобережжі. Кирило Розумовський як орієнтир європейських нововведень. Костюм К. Розумовського. Витіснення козацького одягу. Чоловічі головні убори. Магерки. Конфедератки. Зміни чоловічих зачісок. Чоловічі прикраси.

Жіноче вбрання шляхти Правобережної та Лівобережної України кінця XVIII-XIX ст. Своєрідність у розвитку жіночого вбрання. Збереження національного колориту. Відданість традиціям як національна риса українського жіночого характеру та її вплив на костюм. Початок нової ери у розвитку світського вбрання в середовищі знатних українських жінок. Зникнення архаїчного вбрання з побуту української знаті. Поширення європейського декоративного одягу.

Словник основних термінів.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				Самостійна робота
	Усього	у тому числі			
		Лекції	Практичні (семінар)	Консультації	

			и)		
1	2	1	2		1
Змістовий модуль 1. Історія одягу і моди народів світу					
Тема 1. Предмет курсу «Історія одягу і моди»	6	2			4
Тема 2. Костюм стародавнього Єгипту	13	2	2	1	8
Тема 3. Одяг Давньої Греції	11	2	2	1	6
Тема 4. Вбрання Стародавнього Риму	11	2	2	1	6
Тема 5. Одяг епохи Середньовіччя. Візантійський костюм	11	2	2	1	6
Тема 6. Західноєвропейський костюм раннього середньовіччя (IX – поч. XIII ст.)	11	2	2	1	6
Тема 7. Західноєвропейський костюм готичного стилю (XIII – перша половина XV ст.)	13	2	2	1	8
Тема 8. Європейський костюм епохи Відродження	16	2	4	1	9
Тема 9. Західноєвропейський костюм XVII ст.	14	2	2	1	9
Тема 10. Західноєвропейський костюм XVIII ст.	16	3	2	1	10
Тема 11. Одяг і мода XIX століття	16	3	2	1	10
Тема 12. Одяг і мода XX – початку XXI століття	19	4	4	1	10
Разом за змістовим модулем 1	157	28	26	11	92
Змістовий модуль 2. Історія українського костюму					
Тема 13. Одяг Київської Русі (IX-XIII ст.)	18	3	4	1	10
Тема 14. Українське вбрання XIV-XVIII ст.	21	4	5	1	10
Тема 15. Українське міське вбрання кінця XVIII-XIX ст.	14	3	3	1	8
Разом за змістовим модулем 2	53	10	12	3	28
Усього годин	210	38	38	14	120

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Тема	К-сть годин
1	Тема : Костюм стародавнього Єгипту 1. Види і форми одягу. Еволюція вбрання від Стародавнього до Нового царства.	2

	<ul style="list-style-type: none"> 2. Тканини. Кольори. Способи декорування. 3. Стегнове і плечове вбрання єгиптян. 4. Зачіски і головні убори. 5. Косметика, мистецтво гриму. 6. Прикраси в чоловічому і жіночому костюмі. 7. Станові особливості вбрання єгиптян. 	
2	<p>Тема : Вбрання античної Греції</p> <ul style="list-style-type: none"> 1. Ідеал краси у Давній Греції, види і форми одягу, тканини, колірна гама, орнаменти. 2. Основні елементи чоловічого одягу. 3. Особливості вбрання гречанок. 4. Чоловіче і жіноче взуття. 5. Чоловічі і жіночі зачіски та головні убори. 6. Гігієна і косметика, прикраси. 	2
3	<p>Тема : Вбрання Стародавнього Риму</p> <ul style="list-style-type: none"> 1. Види і форми одягу. Тканини для виготовлення вбрання. Станові відмінності у колірній гамі одягу. 2. Чоловічий костюм та його компоненти. 3. Костюм імператора, його складові елементи та відзнаки влади. 4. Основні компоненти жіночого одягу. 	2
4	<p>Тема : Візантійський костюм</p> <ul style="list-style-type: none"> 1. Види і форми одягу. Тканини. Кольори. Декорування. 2. Компоненти чоловічого вбрання та його станова приналежність. 3. Жіночий костюм та його багатошаровість. 4. Одяг імператора та імператриці. 	2
5	<p>Тема : Західноєвропейський костюм раннього середньовіччя (IX – поч. XIII ст.).</p> <ul style="list-style-type: none"> 1. Форми одягу та нові способи його створення. Станові відмінності у використанні тканин. Символічність кольору у середньовічній культурі. 2. Чоловічий костюм. Роль прикрас у чоловічому вбранні. 3. Ідеал жіночої краси. Основні компоненти жіночого одягу. 	2
6	<p>Тема : Західноєвропейський костюм готичного стилю (XIII – перша половина XV ст.).</p> <ul style="list-style-type: none"> 1. Особливості розвитку вбрання в готичний період. 2. Вишуканість та витонченість чоловічого вбрання. 3. Багатошаровість жіночого вбрання та його основні компоненти. 4. Бургундська мода. 	2
7	<p>Тема : Італійський, іспанський і французький костюм епохи Відродження</p> <ul style="list-style-type: none"> 1. Костюм епохи Відродження в Італії. 2. Іспанський костюм епохи Відродження. 3. Французький костюм XVI ст. 	2
8	<p>Тема : Французький костюм XVII ст.</p> <ul style="list-style-type: none"> 1. Французький костюм першої половини XVII ст. 2. Стильові особливості чоловічого одягу стилю бароко. 3. Зміни в жіночому вбранні під впливом стилю бароко. 4. Вплив французької моди на формування одягу інших країн Європи. 	2

9	Тема : Французький костюм XVIII ст. 1. Французький костюм першої половини XVIII ст. 2. Особливості французького вбрання другої половини XVIII ст. 3. Костюм періоду Французької революції.	2
10	Тема : Особливості розвитку одягу та моди у другій половині XIX столітті 1. Костюм 1850-60-х років (друге рококо). 2. Нові стилі у вбранні 1870-1890-х рр. 3. Особливості чоловічого і жіночого костюму у період зародження стилю «модерн». 4. Перші модельєри і будинки моди.	2
11	Тема : Особливості розвитку одягу і моди у XX – початку XXI століття 1. Чоловіче і жіноче вбрання 1920-30-х рр. 2. Зміни в одязі 1940 – 1950-х рр. 3. Нові стилі у вбранні 1960-1980-х рр. 4. Особливості одягу СРСР. 5. Основні напрями в розвитку сучасної моди. 6. Зарубіжні та вітчизняні майстри сучасної моди. Участь українських дизайнерів у тижнях моди.	6
12	Тема : Вбрання феодально-князівської верхівки Київської Русі (IX-XIII ст.) 1. Основні компоненти чоловічого князівсько-боярського вбрання. 2. Повсякденне і парадно-церемоніальне вбрання київських князів. 3. Повсякденне і парадно-церемоніальне жіноче вбрання. 4. Головні убори жінок князівсько-боярської верхівки.	4
13	Тема : Комплекси чоловічого і жіночого вбрання Гетьманщини XVII-XVIII ст. 1. Селянське і міщанське чоловіче вбрання. 2. Вбрання польської шляхти. 3. Одяг українських магнатів. 4. Костюм січових і виборних (реєстрових) козаків. 5. Особливості одягу козацької старшини. 6. Натільний і нагрудний жіночий одяг. 7. Стегнове і плечове вбрання жінок. 8. Жіночі зачіски, головні убори, взуття і прикраси.	6
14	Тема : Чоловіче і жіноче вбрання шляхти Правобережної та Лівобережної України кінця XVIII-XIX ст. 1. Чоловіче шляхетське вбрання. 2. Своєрідність у розвитку вбрання шляхтянок.	2
	Разом	38

6. Самостійна робота

№ з/п	Тема	Кількість годин
1	Самостійне опрацювання лекційного матеріалу з тем 1-15.	30
2	Самостійна робота над тестовими завданнями з тем 1-15.	30

3	Скласти словник термінів із тем 1-15.	60
	Разом	120

7. Консультації

№ з/п	Тема	К-сть годин
1	Вікові і станові відмінності в одязі єгиптян.	1
2	Культ краси людського тіла і його вплив на костюм єгиптян.	1
3	Статева і станово-класова диференціація римського вбрання.	1
4	Художньо-догматичний стиль і його вплив на формування візантійського костюму.	1
5	Утворення нових форм європейського вбрання в романський період (IX – поч. XIII ст.).	1
6	Зародження європейської моди в готичний період.	1
7	Естетика вбрання в епоху Відродження.	1
8	Палацовий етикет у вбранні XVII ст.	1
9	Мода „галантного» століття, епохи пудри, мережив і менуету (XVII ст.).	1
10	Зміни силуету жіночих костюмів у XIX ст.	1
11	Демократизація моди у XX ст.	1
12	Особливості одягу представників молодіжних субкультур.	1
13	Станові особливості вбрання Київської Русі.	1
14	Особливості вбрання українських магнатів та шляхти XVII-XVIII ст.	1
	Разом	14

8. Методи навчання.

Для реалізації процесу навчання і досягнення поставленої мети при вивченні навчальної дисципліни «Українська етнологія» використовуються такі методи навчання :

1. інформаційно-рецептивний;
2. ілюстративний;
3. репродуктивний.

9. Форма підсумкового контролю успішності навчання – іспит.

9.1. Питання для здійснення підсумкового контролю успішності навчання

1. Основні поняття курсу «Історія одягу і моди : „одяг», „костюм», «мода».
2. Мода, її зародження та поширення.
3. Стегнове і плечове вбрання єгиптян.
4. Зачіски і головні убори єгиптян.
5. Косметика, мистецтво гриму єгиптян.
6. Прикраси в чоловічому і жіночому костюмі єгиптян. Станові особливості вбрання єгиптян.
7. Ідеал краси у Давній Греції, види і форми одягу, тканини, колірна гама, орнаменти.
8. Основні елементи чоловічого одягу Античної Греції.
9. Жіночий одяг Античної Греції.
10. Гігієна і косметика, прикраси в Античній Греції.
11. Ідеал чоловічої і жіночої краси у Давньому Римі. Види і форми одягу, тканини, кольори,

орнаменти.

12. Основні елементи давньоримського чоловічого вбрання.
13. Особливості давньоримського жіночого одягу.
14. Види і форми одягу Візантії, тканини, кольори, декорування.
15. Компоненти чоловічого вбрання Візантії та його станова приналежність.
16. Жіночий костюм Візантії та його багатозаровість.
17. Одяг імператора та імператриці Візантії.
18. Форми одягу та нові способи його створення в період романського стилю. Станові відмінності у використанні тканин. Символічність кольору у середньовічній культурі.
19. Чоловічий костюм романського стилю. Роль прикрас у чоловічому вбранні.
20. Ідеал жіночої краси та основні компоненти жіночого одягу романського стилю.
21. Чоловічий костюм готичного стилю.
22. Основні компоненти жіночого одягу готичного стилю.
23. Бургундська мода.
24. Особливості костюму епохи Відродження в Італії. Ідеал краси, тканини, види і форми одягу.
25. Чоловічий костюм епохи Відродження в Італії.
26. Жіночий одяг епохи Відродження в Італії.
27. Особливості костюму епохи Відродження в Іспанії. Ідеал краси, тканини, види і форми одягу.
28. Чоловічий костюм епохи Відродження в Іспанії.
29. Жіночий одяг епохи Відродження в Іспанії.
30. Французький костюм епохи Відродження.
31. Чоловічий костюм Франції барокової доби.
32. Жіночий костюм Франції барокової доби.
33. Жіночий французький костюм першої половини XVIII ст.
34. Чоловічий французький костюм першої половини XVIII ст.
35. Жіночий французький костюм другої половини XVIII ст.
36. Чоловічий французький костюм другої половини XVIII ст.
37. Особливості розвитку одягу та моди в першій половині XIX ст.
38. Особливості розвитку одягу та моди у другій половині XIX ст.
39. Особливості розвитку чоловічого і жіночого вбрання 1900-1930-х рр.
40. Зміни в чоловічому і жіночому одязі у 1940 – 1950-х рр.
41. Нові стилі у вбранні 1960-1980-х рр.
42. Особливості розвитку одягу в кінці XX – початку XXI ст. Зарубіжні майстри сучасної моди.
43. Особливості одягу представників молодіжних субкультур.
44. Вітчизняні майстри сучасної моди.
45. Матеріали для виготовлення одягу в Україні у X-XIII ст.
46. Повсякденне і парадно-церемоніальне вбрання київських князів у X-XIII ст.
47. Повсякденне і парадно-церемоніальне вбрання княгинь та знатних жінок в Україні у X-XIII ст.
48. Вбрання дружинників-лицарів в Україні у X-XIII ст.
49. Стрій міського та сільського населення України у X-XIII ст.
50. Особливості розвитку українського вбрання у XIV-XVIII ст. Дитячий одяг.
51. Матеріали для виготовлення вбрання в Україні у XIV-XVIII ст.
52. Основні компоненти українського чоловічого вбрання у XIV-XVIII ст.
53. Селянське і міщанське чоловіче вбрання України XIV-XVIII ст.
54. Вбрання польської шляхти в Україні у XIV-XVIII ст.
55. Одяг українських магнатів у XIV-XVIII ст.
56. Костюм січових і виборних (реєстрових) козаків.

57. Особливості одягу козацької старшини.
58. Натільний і нагрудний жіночий одяг в Україні у XIV-XVIII ст.
59. Стегнове і плечове вбрання українських жінок у XIV-XVIII ст.
60. Жіночі зачіски, головні убори, взуття і прикраси в Україні у XIV-XVIII ст.
61. Чоловіче вбрання шляхти Правобережної та Лівобережної України кінця XVIII-XIX ст.
62. Жіноче вбрання шляхти Правобережної та Лівобережної України кінця XVIII-XIX ст.
63. Вбрання української еліти XIX — початку XX ст.
64. Особливості розвитку одягу і моди в СРСР в першій половині XX ст.
65. Особливості розвитку радянської моди в другій половині XX ст.
66. Вітчизняні майстри сучасної моди. Участь українських дизайнерів у тижнях моди.

10. Методи та засоби діагностики успішності навчання

Діагностика знань студентів під час навчального процесу здійснюється за допомогою :

- 1) усних опитувань на семінарських заняттях;
- 2) письмових тестових завдань для поточного контролю;
- 3) виконання самостійних завдань;
- 4) письмових модульних контрольних робіт;
- б) екзамену.

11. Розподіл балів та критеріїв оцінювання

Підсумкова оцінка за 100-бальною шкалою складається із сумарної кількості балів за поточне оцінювання з відповідних тем, індивідуальне навчально-дослідне завдання та модульні контрольні роботи.

Критерії оцінювання. За роботу на семінарських заняттях першого змістового модуля студенти можуть отримати максимум по 28 балів (по 2 бали за кожне заняття і 2 бали за систематичну підготовку до семінарських занять та активну участь у їх роботі), другого змістового модуля — 12 балів (по 2 бали за кожне заняття); всього — 40 балів.

Після освоєння кожного змістового модуля обов'язково пишеться модульна контрольна робота у формі тестів і творчих завдань. Максимум балів за кожну першу модульну контрольну роботу – 40, другу – 20.

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) студент може набрати двома способами :

– з урахуванням балів набраних за результатами модульних контрольних робіт без складання іспиту;

– без врахування цих балів, але із складанням іспиту.

У першому випадку поточна семестрова оцінка визначається як сума трьох складових :

– сумарної кількості балів, набраних за роботу на семінарських заняттях (40 балів);

– сумарної кількості балів за модульні контрольні роботи (60 балів).

У другому випадку (якщо студент протягом семестру не набрав 60 балів або хоче підвищити свій рейтинг – бали за модульні контрольні роботи не враховуються) семестрова оцінка визначається як сума трьох складових :

– сумарної кількості балів, набраних за роботу на семінарських заняттях (40 балів);

– оцінки за іспит (максимум 60 балів).

Підсумковий контроль проводиться у вигляді іспиту при умові проходження студентом усіх етапів поточного контролю. Студент складає іспит у тому разі, якщо не згідний з оцінкою, яку отримав протягом семестру, або набрав менше 75 балів. В такому разі бали за модульні контрольні роботи анулюються, залишаються бали за поточне оцінювання

(максимум 40 балів). Іспит проводиться у письмовій формі оцінюється від 0 до 60 балів. Оцінка за освоєння курсу виставляється згідно шкали оцінювання, наведеної нижче.

Поточний контроль (мах = 40 балів)		Модульний контроль (мах = 60 балів)		Загальна кількість балів
Модуль 1		Модуль 2		
Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	МКР 1	МКР 2	100
28	12	40	20	
26 балів – підготовка і робота на семінарських заняттях (максимум 2 бали за заняття); 2 бали за систематичну підготовку до семінарських занять та активну участь у їх роботі.	12 балів – підготовка і робота на семінарських заняттях (максимум 2 бали за заняття).			

Шкала оцінювання (національна та ECTS)

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсової роботи (проекту), практики	для заліку
90 – 100	A	Відмінно	Зараховано
82 – 89	B	Добре	
75 - 81	C		
67 -74	D	Задовільно	
60 - 66	E		
1 – 59	Fx	Незадовільно	Незараховано (з можливістю повторного складання)

12. Методичне забезпечення

1. Дмитренко А. А. Історія одягу і моди : навч. прогр. для студ. спец. „Музейна справа і охорона пам’яток історії та культури». – Луцьк : Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2010. – 40 с.
2. Дмитренко А. А. Історія одягу і моди : робоча прогр. для студ. спец. „Музейна справа і охорона пам’яток історії та культури». – Луцьк : Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2010. – 20 с.

13. Список джерел та літератури

а) основна література

4. Білан М. С., Стельмашук Г. Г. Український стрій. – Львів : Фенікс, 2000.

5. Блейз А. История костюма от фараона до денди. – М. ОЛМА-ПРЕСС, 2001.
  6. Дудникова Г. П. История костюма : Учебник. – Ростов н/Д : Феникс, 2003.
  7. Захаржевская Р. В. История костюма : от античности до современности. – М. : РИПОЛ-Классик, 2005.
  8. История костюма, составленная Наташей Будур. – М. : ОЛМА-ПРЕСС, 2002.
  9. Кибалова Л., Гербенова О., Ламарова М. Иллюстрированная энциклопедия моды / Перевод на русский язык И. М. Ильинской и А. А. Лосевой в 1986 г. – Прага : Артия, 1987 — 608 с.
  10. Козьякова М. И. История. Культура. Повседневность. Западная Европа : от античности до XX века : Учеб. пособие по культурологии для ВУЗов. – М. : Весь мир, 2002.
  11. Короткова М. В. Культура поведения. История костюма. – М. : Владос, 2001.
  12. Комиссаржевский Ф. Ф. История костюма. – Минск, 1999. – 496.
  13. Костюм / Автор текста Р. Роулэнд-Уорн / Пер. с англ. В. Иванова / Гл. ред. Е. Мирская. – Лондон – Нью-Йорк – М. : Слово, 1999. – 64 с.
  14. Мерцалова М. Н. Костюм разных времен и народов. – У 4-х т. : Т. 1 : до XVII в. – М. : Академия Моды, 1993.
  15. Мерцалова М. Н. Костюм разных времен и народов. – У 4-х т. : Т. 3-4 : XVIII-XIX вв. – М. : Академия Моды; СПб : Чарт Пилот, 2001.
  16. Мода и стиль : современная энциклопедия/ Гл. ред. В. А. Володин. – М. : Аванта+, 2002. – 480 с. : ил.
  17. Плаксина Е. В., Михайловская Л. А., Попов В. П. История костюма : стили и направления : Уч. пособие / Е. В. Плаксина, – М. : ИРПО : Академия, 2003.
  18. Сидоренко В. И. История стилей в искусстве и костюме : Уч. пособие. – Ростов н/Д : Феникс, 2004.
  19. Словник термінів українського одягу [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://odyag.ukrsov.kiev.ua/6/-/asset_publisher/Y8ny/content/id/20829 – Назва з екрану.
  20. Стамеров К. К. Нариси з історії костюма. – Ч. 1 : до XV ст.; Ч. 2 : XVI-XVIII ст. – К. : Мистецтво, 1978. – 243 с.
  21. Стамеров К. К. Нариси з історії костюмів. – К. : Мистецтво, 2007. – 432 с.
  22. Шевнюк О. Л. Історія костюма : Навч. посібн. – К. : Знання, 2008. – 375 с., кольор. іл.
- б) додаткова література
1. 24 українських дизайнери, одяг яких носять за кордоном [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://24tv.ua/24_ukrayinskih_dizayneri_odyag_yakih_nosyat_za_kordonom_n602335 – Назва з екрану.
  2. Английская одежда XVIII века [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://fashionstime.ru/?p=1671>. – Назва з екрану.
  3. Антична Греція : побут, звичаї, одяг [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrreferat.com/index.php?referat=73609&pg>. – Назва з екрану.
  4. Апанович О. «Козацьке панство походжає» // Український світ. – 1991. – № 3. – С. 15-17. (Одяг, прикраси).
  5. Безвершук Ж. А. Потребности, вкусы, мода. – К. : Реклама, 1987. – 120 с.
  6. Білан С. Князь і дружина IX-XII ст. Іконографія, стрій, типологія, художній образ. – Львів : Ліга-прес, 2006.
  7. Богослужіння православної церкви : Посібн. для православних дітей / Упорядн. проф. прот. П. Влодек. – Луцьк : Видання Волинської Духовної семінарії, 2005.
  8. Бродель Р. Матеріальна цивілізація. – Т. 1. – К. : Основи, 1995.
  9. Бутник-Сіверський Б. С. Народні пояси XVIII – поч. XIX ст. // Народна творчість та

- етнографія. – 1985. – № 1. – С. 30-33.
10. Васильев А. А. Красота в изгнании : творчество русских эмигрантов первой волны : искусство и мода. – М. : Слово, 1998. – 480 с.
  11. Васильев А. А. Судьбы моды. – М. : Альпина нон-фикшн, 2009. – 464 с.
  12. Васильев А. Русское влияние на культуру, моду и искусство XX века // Вопросы культурологии. – 2006. – № 2. – С. 49-55
  13. Васіна З. Український літопис вбрання. – Т. 1 : 11000 років до н. е. – XIII ст. н. е. Науково-художні реконструкції. – К. : Мистецтво, 2003. – 448 с., іл.
  14. Васіна З. Український літопис вбрання. – Т. 2 : XIII – поч. XX ст. – К. : Мистецтво, 2006.
  15. Васянович О. Дружко коровай несе, намнеткою тресе (Жіночий одяг шляхти околиць села Мелені) [Коростенський район Житомирської області] // Берегиня. – 2004. – № 1. – С. 67-76.
  16. Вбрання в стилі модерн [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://olympica.com.ua/254111-vbrannya-v-stili-modern.html>. – Назва з екрану.
  17. Византийский костюм [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.costumehistory.ru/view_cat.php?cat=6&page=2. – Назва з екрану.
  18. Влодек П., Протоерей. Закон Божий : Посібн. для недільних шкіл та сім'ї. – Мукачево : Видання Мукачівсько-Ужгородської Православної Єпархії, 1994.
  19. Врочинська Г. Історія розвитку жіночих прикрас в Україні IV – XVIII століть [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://honchar.org.ua/p/istoriya-rozvytku-zhinochyh-prykras-v-ukrajini-iv-xviii-stolit/> – Назва з екрану.
  20. "Высокая мода – удел богатых" // ДЕКО. – 2006. – № 2. – С. 4-7.
  21. Гофман А. Б. Мода и люди. Новая теория моды и модного поведения. – 3-е изд. – СПб. : Питер, 2004.- 208с. : ил.
  22. Дмитриева Н. А. Загадки мира моды : Очерки о культуре моды. – Д. : Сталкер, 1998. – 464 с. : ил.
  23. Древній Рим : зачіски, одяг, косметика, мода [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ru.osvita.ua/vnz/reports/culture/10450/>. – Назва з екрану.
  24. Дусаев О. Для Ива вся его карьера была пыткой // Новое время. – 2008. – 9-15 июня (№ 23). – С. 46-47.
  25. Европейский костюм 18 века (мода эпохи Рококо) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://mir-kostuma.com/18-vek/item/50-moda-gososo>. – Назва з екрану.
  26. Ермилова Д. Ю. История домов моды : Учеб. пособ.- М. : Академия, 2003. - 288 с.
  27. Ермишко С. Мода проходит – Стиль Никогда!! : Библиографический указатель // Библиотечное дело. – 2004. – № 2-12; 2005. – № 1-5.
  28. Європейська мода другої половини XIX – початку XX ст. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ua.textreferat.com/referat-13955.html>. – Назва з екрану.
  29. Європейський жіночий костюм 18 століття [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://olympica.com.ua/318902-ehvropejskijj-zhinochijj-kostyum-18-stolittya.html>. – Назва з екрану.
  30. Європейський костюм епохи Відродження. Франція [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://litsey.in.ua/re>. – Назва з екрану.
  31. Жорняк А. Постмодерна культура в одязі // Молода нація. Альманах. – К., 2003. – № 4. – С. 196-199.
  32. Зайцев В. М. Такая изменчивая мода. – М. : Мол. гвардия, 1980.- 206 с. : ил.
  33. Замостяник І. Чоловічий одяг львівських міщан кінця XVI — першої половини XVII ст. // Народнознавчі Зошити. - 2016. - Вип. 4. - С. 873-883.

34. Зачіски періоду великої французької революції і директорії [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://allref.com.ua/uk/skachaty/Zachiski_periodu_velikoyi_francuzkoji_revoluciyi_i_direktoiyi. – Назва з екрану.
35. Зачіски стилю бароко [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ua.textreferat.com/referat-13903-1.html>. – Назва з екрану.
36. Изделия из меха : зипун, салоп, крзно, ментик, сюрко, палантин, пелерина и каррик [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.studiofurs.ru/articles/24-izdelija-iz-meha-zipun-salop-krzno-mentik-sjurko-palantin-pelerina-i-karrik.html?ckattempt=1>. – Назва з екрану.
37. Ильинский М. М. Ее величество Мода. – Смоленск : Русич, 1997. – 416 с. : ил.
38. Испанский костюм [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://afield.org.ua/mod3/mod45_1.html. – Назва з екрану.
39. История костюма в иллюстрациях : 17 век (Франция) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://top-antropos.com/history/17-century/item/22-costume>. – Назва з екрану.
40. История советской моды. Часть вторая — 1930-е [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.casual-info.ru/moda/wardrobe/168/14339/>. – Назва з екрану.
41. История советской моды. Часть первая — 1920-е [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.casual-info.ru/moda/wardrobe/168/11705/>. – Назва з екрану.
42. История советской моды. Часть третья — 1940-е [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.casual-info.ru/moda/wardrobe/168/26917/>. – Назва з екрану.
43. История советской моды. Часть четвертая – 1950-е. Начало [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.casual-info.ru/moda/wardrobe/168/35840/>. – Назва з екрану.
44. Іспанська моду в епоху Відродження [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.gordk.com/odjag/ispanska-moda-v-epohu-vidrodzhennja.html>. – Назва з екрану.
45. Іспанський костюм епохи Відродження [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.nitpa.org/ispanskij-kostyum-epoxi-vidrodzhennya/>. – Назва з екрану.
46. Історія моди ХХ століття [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.culturalproject.org/courses/istoriya-modi-khkh-stolittya/#.VrtwSEK2FHU>. – Назва з екрану.
47. Історія моди. Мода епохи рококо (1730-1789) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://miss.webfermerstvo.org.ua/istorija-mody/istorija-mody-moda-epohy-rokoko-1730-1789.php>. – Назва з екрану.
48. Історія моди. Мода епохи Французької революції [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://miss.webfermerstvo.org.ua/istorija-mody/istorija-mody-moda-epohy-francuzkoji-revoljucii.php>. – Назва з екрану.
49. Італійська моду в епоху Відродження [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.gordk.com/odjag/italijska-moda-v-epohu-vidrodzhennja.html>. – Назва з екрану.
50. Італійський костюм епохи Відродження [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.nitpa.org/italijskij-kostyum-epoxi-vidrodzhennya/>. – Назва з екрану.
51. Кавелина Е. Вариации на тему национального костюма // Этносфера. – 2006. – № 5. – С. 18-23.
52. Как «прет-а-порте» поднялось до уровня «от кутюр» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://afield.org.ua/mod3/mod48_1.html. – Назва з екрану.
53. Каминская Н. М. Костюм Древнего Египта [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://afield.org.ua/mod3/mod39_2.html. – Назва з екрану.
54. Каминская Н. М. Костюм Византии [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://afield.org.ua/mod3/mod42_1.html. – Назва з екрану.
55. Каминская Н. М. Костюм Древнего Рима [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://afield.org.ua/mod3/mod41_1.html. – Назва з екрану.

- [://afield.org.ua/mod3/mod41_1.html](http://afield.org.ua/mod3/mod41_1.html). – Назва з екрану.
56. Каминская Н. М. Костюм Древней Греции [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://afield.org.ua/mod3/mod40_2.html. – Назва з екрану.
57. Камінська Н. Костюм в Україні від епохи Київської Русі до XXI століття . – Харків : Золоті сторінки, 2004. – 207 с.
58. Катасянова Е. Японская мода вчера, сегодня, завтра // Азия и Африка сегодня. – 2006. – № 1. – С. 64-72.
59. Косміна О. Іноетнічні запозичення та їх вплив на форму одягу українських міщан // Народна творчість та етнографія. – 2005. – № 5. – С. 80-85.
60. Косміна О. Назви верхнього хутряного одягу Х — XVIII століть (матеріали до термінологічного словника) // Народознавчі Зошити. - 2016. - Вип. 4. - С. 860-872.
61. Косміна О. Передумови формування символіки традиційного українського вбрання : давньоруські прикраси // Народознавчі Зошити. - 2015. - Вип. 5. - С. 1144-1152.
62. Косміна О. Передумови формування символіки традиційного українського вбрання : давньоруський одяг // Народознавчі Зошити. - 2015. - Вип. 4. - С. 830-840.
63. Косміна О. Соціальна символіка українського традиційного вбрання // Етнічна історія народів Європи. Зб. наук. пр. – Вип. 22. – К. : Унісерв, 2007. – С. 12-16. (XIV-XVIII ст.)
64. Костюм 12-13 веков [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.costumehistory.ru/view_post.php?id=225. – Назва з екрану.
65. Костюм 17 века [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.costumehistory.ru/view_cat.php?cat=10. – Назва з екрану.
66. Костюм 18 века [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.costumehistory.ru/view_cat.php?cat=12. – Назва з екрану.
67. Костюм 19 века [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://mir-kostuma.com/19-vek/itemlist/tag>. – Назва з екрану.
68. Костюм 19 века [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.costumehistory.ru/view_cat.php?cat=11. – Назва з екрану.
69. Костюм 20 века [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.costumehistory.ru/view_cat.php?cat=15. – Назва з екрану.
70. Костюм давніх цивілізацій – Стародавній Єгипет [Електронний ресурс]. – Режим доступу :. – Назва з екрану.
71. Костюм Испании эпохи Возрождения (15-16 века) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://mir-kostuma.com/renaissance/item/43-spain>. – Назва з екрану.
72. Костюм періоду Директорії [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.nitpa.org/kostyum-periodu-direkTORI%D1%97/>. – Назва з екрану.
73. Костюм періоду ранньої готики [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://allreferat.com.ua/uk/mustectvo_kylyturologiya_arhitektyra/referat/4112. – Назва з екрану.
74. Костюм Стародавнього Єгипту [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://uk.wikipedia.org/wiki>. – Назва з екрану.
75. Костюм эпохи Великой французской революции (1789-1794) и директори (1795-1799) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.costumehistory.ru/view_post.php?id=77. – Назва з екрану.
76. Костюм Эпохи Возрождения [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.costumehistory.ru/view_cat.php?cat=8. – Назва з екрану.
77. Костюм эпохи Возрождения. Итальянский костюм [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://afield.org.ua/mod3/mod44_3.html. – Назва з екрану.
78. Костюм эпохи Людовика XIV. Стиль Барокко [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://allreferat.com.ua/ru/mustectvo_kylyturologiya_arhitektyra/referat/4111. – Назва з екрану.

79. Костюм XVII века [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://afield.org.ua/mod3/mod46_1.html. – Назва з екрану.
80. Костюм XVIII века [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://afield.org.ua/mod3/mod50_1.html. – Назва з екрану.
81. Костюм періоду Французької революції [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.nitpa.org/kostyum-periodu-francuzko%D1%97-revoluci%D1%97/>. – Назва з екрану.
82. Костюми Стародавньої Русі X-XIII ст. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://swordmaster.org/2010/04/12/kostyumi-starodavnoyi-rusi-x-xiii-st.html>. – Назва з екрану.
83. Костяев А. И. Ароматы и запахи в истории культуры : знаки и символы. – М. : Книжный дом «ЛИБРОКОМ», 2009. – 144 с.
84. Которн Н. История моды в XX веке. – М. : Тривиум. – 1998. – 175 с.
85. Кротова Т. Ф. Аристократична та революційна мода у Франції кінця XVIII століття : етап зародження нових форм класичного костюма [Електронний ресурс]. – Режим доступу :. – Назва з екрану.
86. Кротова Т. Ф. Модифікація структури жіночого костюма у контексті практицизму англійської моди кінця XIX ст. [Електронний ресурс]. – Режим доступу :. – Назва з екрану.
87. Кузакова Е. Модные тенденции лета-2006 // Секретарь-референт. – 2006. – №7. – С.90-93.
88. Кухар В. Молодіжні неформальні рухи в Україні (кінець XX – початок XXI століття) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://archive.ndiuv.org.ua/fulltext.html?id=2454>. – Назва з екрану.
89. Латур А. Волшебники парижской моды [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://books.google.com.ua/books?id=z8duAwAAQBAJ&pg=PT22&lpg=PT22&dq>. – Назва з екрану.
90. Ленотр Ж. Повседневная жизнь Версаля при королях. – М. : Молодая гвардия, 2003.
91. Литвинець Є. М. Народні прикраси з бісеру // Народна творчість та етнографія. – 1986. – № 6. – С. 70-74.
92. Лобачева Н. Паранджа : ритуальний костюм или свадебная одежда // Азия и Африка сегодня. – 1995. – № 8. – С.72- 80.
93. Майкл. Вічна королева моди // Поступ. – 2005. – 27-28.08 (№ 186). – С. 16.
94. Майкл. Карден // Поступ. – 2005. – 10-11.09 (№ 198). – С. 16.
95. Малей А. Забутий український костюм // Без цензури. – 2006. – № 3 (19-25 січн.). – С. 23.
96. Мань Э. Повседневная жизнь в эпоху Людовика XIII. – СПб. : Евразия, 2002.
97. Маслова Г. С. Народная одежда в восточнославянских традициях, обычаях и обрядах XIX – начала XX вв. – М. : Наука, 1984.
98. Мода 17 століття — історія, відображена в костюмі [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://m0da.pp.ua/moda-17-stolittya-istoriya-vidobrazhena-v-kostyumi/>. – Назва з екрану.
99. Мода 17 століття в Європі [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://modney.pp.ua/moda/4830-moda-17-stolittya-v-uevrop.html>. – Назва з екрану.
100. Мода 19 століття [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://megasite.in.ua/100598-moda-19-stolittya.html>. – Назва з екрану.
101. Мода 1950-х годов [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://modna.com.ua/articles/moda-1950-h-godov>. – Назва з екрану.

102. Мода 20-х годов XX века. Маленькое чёрное платье, Арт-деко и джаз [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.busico.co/moda-20-h-art-deko-dzhaz-flappers/>. – Назва з екрану.
103. Мода 20-х років [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://modna.ua/statti/moda-20-h-rokiv->. – Назва з екрану.
104. Мода 20-х. Десятилетие перемен [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.casual-info.ru/moda/wardrobe/168/2152/>. – Назва з екрану.
105. Мода в Італії в середні віки і епоху Відродження [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://travel-ua.info/italija/3059-moda-v-italii-v-seredni-stolittja-i-epohu.html>. – Назва з екрану.
106. Мода как один из факторов выбора демократического пути развития Украины [Електронний ресурс] : Веб-сторінка Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна.- Режим доступу : <http://serkharkov2001.narod.ru/syoma.htm>. – Назва з екрану.
107. Мода как социальный феномен [Електронний ресурс] : Веб-сторінка сайту Соціологічні споживання : дистанційний курс лекцій. – Режим доступу : <http://www.consumers.narod.ru/lections/fashion.html>. – Назва з екрану
108. Мода умерла – Да здравствует мода! [Електронний ресурс] : Веб-сторінка Afield.- Режим доступу : <http://afield.org.ua/fashion/fashion1.html>. – Назва з екрану
109. Мода, стиль, одежда 1940-х годов [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.moda-veka.ru/istoriya-mody/moda-stil-odezhda-1940s>. – Назва з екрану.
110. Модерн в одязі : вчера, сьогодні, завтра [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ubaradio.com/moda/5572-modern-v-odjazi-vchora-sogodni-zavtra.html>. – Назва з екрану.
111. Молодіжні субкультури [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://subcultures1.blogspot.com/2012/12/blog-post.html>. – Назва з екрану.
112. Монте П. Повседневная жизнь египтян во времена великих фараонов / Пер. с фр. Ф.Л. Мендельсона. – М. : Молодая гвардия, 2003.
113. Найвідоміші дизайнери [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://molomo.com.ua/inquiry/famous_designers.html. – Назва з екрану.
114. Насінник Ю. „Дневные записи» Якова Марковича як джерело до вивчення українського народного одягу XVII-XVIII ст. // Народна творчість та етнографія. – 2005. – № 6. – С. 101-103.
115. Недашківська Г. Ф. Корали в народному вбранні // Народна творчість та етнографія. – 1988. – № 5. – С. 56-58.
116. Ніколаєва Т. Історія українського костюма. – К. : Либідь, 1996.
117. Ніколаєва Т. О. Український костюм – надія на ренесанс. – К. : Дніпро, 2005.
118. Нудьга Г. Чи малював Тіціан козака? // Народна творчість та етнографія. – 1992. – № 4. – С. 20-29.
119. Одежда в 1940-1950-е годы [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://fashionstime.ru/?p=3285>. – Назва з екрану.

120. Одеяда Іспанії в епоху Відродження [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ms77.ru/articles/fashionhistory/renaissance/14958/>. – Назва з екрану.
121. «Одеяда причина страданій чловека» // [Електронний ресурс] : Веб-сторінка Afield.- Режим доступу : http://afield.org.ua/fashion/fashion21_2.html. – Назва з екрану.
122. Одяг 19 століття [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://modney.pp.ua/moda/4299-odyag-19-stolttya.html>. – Назва з екрану.
123. Одяг 19 століття : жіночий та чоловічий – фото та опис [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ukr-article.com/index.php?newsid=9207>. – Назва з екрану.
124. Одяг доби Київської Русі [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ridnamoda.com.ua/?p=558>. – Назва з екрану.
125. Одяг древніх греків [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://modney.pp.ua/moda/4829-odyag-drevnh-grekv.html>. – Назва з екрану.
126. Одяг середньовічної Європи Готичного періоду (XIII — XV ст.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.gordk.com/odjag/odjag-serednovichnoi-evropi-gotichnogo-periodu.html>. – Назва з екрану.
127. Олійник М. Український чоловічий одяг у побуті міської інтелігенції в другій половині XIX — першій половині XX століття // Народна творчість та етнографія. - 2015. - № 4. - С. 67-76.
128. Олійник М. Традиційний дитячий одяг українців в умовах міської культури в другій половині XIX — на початку XX століття (на прикладі Києва) // Матеріали до української етнології. - К., 2015. - С. 129-140.
129. П'ятірка екстравагантних дизайнерів [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.moda314.com/focus/2013/10/11/592>. – Назва з екрану.
130. Пастуро М. Повседневная жизнь Франции во времена рыцарей круглого стола. – М. : Молодая гвардия, 2001.
131. Перші дизайнери одягу. Як зароджувалася мода [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ikiev.ua/ua/history-fashion-design>. – Назва з екрану.
132. Прилипко Я. Класифікація народних головних уборів // Народна творчість та етнографія. – 1970. – № 5. – С. 27-31.
133. Резанова Н. Ю. Богиня в нежном неглиже : История дамского белья, рассказанная серьезно и не очень. – К. : Факт, 2004. – 100 с., ил.
134. Романский стиль Средневековья. Виды, формы, текстиль [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.costumehistory.ru/view_post.php?id=226. – Назва з екрану.
135. Северина О. Одяг і прикраси за часів Шекспіра // Жінка. – 1999. – № 1. – С. 22.
136. Середньовічна мода готичного стилю [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ukrbukva.net/print :page,1,16595-Srednevekovaya-moda-goticheskogo-stilya.html>. – Назва з екрану.
137. Сидоренко В. И. История стилей в искусстве и costume : Уч. пособие. – Ростов н/Д : Феникс, 2004.
138. Славутич Є. Одяг козацької старшини Гетьманщини (друга половина XVII — перша третина XVIII ст.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://history.org.ua/JournALL/sid/sid_2013_22/35.pdf. – Назва з екрану.
139. Смолій Ю. Ткані пояси Слущкої персяярні Радзивіллів // Минуле і сучасне Волині та Полісся. Олика і Радзивілли в історії Волині та України. Наук. зб. – Вип. 18. – Луцьк : МП „Пульс», 2006. – С. 124-126.
140. Смолій Ю. Слущкі пояси. Українське культурне поле [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://mari.kiev.ua/PDF_2010/MIST_7-2010/360-374.pdf. – Назва з екрану.

141. Советская мода — как это было [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://sovietime.ru/sovetskaya-odezhda/sovetskaya-moda-kak-eto-bilo>. – Назва з екрану.
142. Советская мода 1960-1980 годы [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://savok.name/225-sovetskaja-moda.html>. – Назва з екрану.
143. Советская мода 60-х годов [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.retromoda.ru/categories/soviet-fashion>. – Назва з екрану.
144. Советская мода. Рожденным в 70-80-х годах посвящается [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://fashiony.ru/page.php?id_n=87883. – Назва з екрану.
145. Стахов Д. Встретить по одежке //НОВОЕ ВРЕМЯ. – 2008. – 9-15 июня (№ 23). – С. 58-61.
146. Стельмашук Г. Г. Традиційні головні убори українців. – К. : Наук. думка, 1993.
147. Стельмашук Г. Давні вбрання на Волині : Етнографічно-мистецтвознавче дослідження. – Луцьк : Волинська обл. друк., 2006.
148. Стельмашук Г. Українське народне вбрання. – Львів : Апріорі, 2013.
149. Стиль модерн в одязі – мистецтво відображене у моді [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://xtrend.pp.ua/stil-modern-v-odyazi-mistectvo-vidobrazhene-u-modi/>. – Назва з екрану.
150. Стиль модерн в одязі [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://pan-tarani.com/6163-stil-modern-v-odyazi.html>. – Назва з екрану.
151. Стиль рококо [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ukr.sovfarfor.com/styl-moda/385-styl-rokoko.html>. – Назва з екрану.
152. Субкультури [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ukrmemoria.com>. – Назва з екрану.
153. Сыромятникова, Н. Искусство грима и макияжа. – М. : РИПОЛ классик, 2005. – 272 с.
154. Типи народних сорочок Гетьманських земель Лівобережжя (із фондової збірки Музею народної архітектури та побуту НАН України) / Г. Шафранська // Народна творчість та етнографія. – 2006. – № 1. – Кольорова вклейка. – С. 1-6.
155. Тканко О. Здобутки львівської школи моделювання // Образотворче мистецтво. – 2007. – №2. – С. 36-37.
156. Ткач Д. Из истории текстильного дизайна (на примере Франции) // Alma mater. Вести высшей школы. – 2006. – № 10. – С. 35-37.
157. Український народний одяг XVII – початку XIX ст. в акварелях Ю. Глоговського / Авторі-упорядники Д. П. Кривач, Г. Г. Стельмашук. – К. : Наук. думка, 1988.
158. Український одяг XIV – XVIII ст. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://pereplut.net/texts/text/26>. – Назва з екрану.
159. Федина О. Традиційний верхній одяг галицьких українців другої пол. XIX — поч. XX століть : видова, типологічна, стильова різноманітність // Народознавчі Зошити. - 2015. - Вип. 1. - С. 113-120.
160. Федосенко М. Иззи & Со // Женский журнал. – 2009. – № 10. – С. 52-57.
161. Фісун В. Репліки коронаційних медалей у вигляді жіночих прикрас на території України XVIII-XIX ст. // Етнічна історія народів Європи : Традиційна етнічна культура слов'ян : Зб. наук. пр. – К. : Стило, 1999. – С. 133-136.
162. Французский костюм 2-й половины 17 века (эпохи Людовика XIV) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://mir-kostuma.com/17-vek/item/49-france>. – Назва з екрану.
163. Французский костюм эпохи Возрождения, обзор [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ois.org.ua/club/style1008.htm>. – Назва з екрану.
164. Французька мода в епоху Відродження [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.gordk.com/odjag/francuzka-moda-v-epohu-vidrozhennja.html>. – Назва з екрану.

165. Французький костюм епохи Ренесансу [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.nitra.org/francuzkij-kostyum-epochi-renesansu/>. – Назва з екрану.
166. Фридрих Д. Аня Гоккель / Д. Фридрих // Deutschland. – 2003. – № 3. – С. 14-17.
167. Хачатурян В. М. Древний Китай : История, быт, нравы. – М. : Слово, 2001.
168. Хачатурян В. М. Древняя Греция : История, быт, нравы. – М. : Слово, 2003.
169. Чарльз Фредерик Ворт [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.casual-info.ru/wiki/%D7%E0%F0%EB%FC%E7>. – Назва з екрану.
170. Шассиан-Ногаре Ги. Повседневная жизнь жен и возлюбленных французских королей. – М. : Молодая гвардия, 2003.
171. Шафранська Г. Типи народних сорочок Гетьманських земель Лівобережжя (із фондової збірки Музею народної архітектури та побуту НАН України) // Народна творчість та етнографія. – 2006. – № 1. – С. 98-104.
172. Швачка Ю. Вплив східної і західної моди на одяг шляхти і міщан в Україні XVI-XVII ст. // Берегиня. – 2001. – № 1. – С. 26-29.
173. Щербій Г. Проблемні питання розвитку традиційного костюма українців до початку XX ст. // Минуле і сучасне Волині та Полісся : Роде наш красний. Зб. наук. пр. – Вип. 24. – Луцьк : МП „Пульс», 2007. – С. 101-104.
174. Эпоха рококо. Костюм и мода. Франция. Прически, парики и шляпы [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://churya.com.ua/gosoco_fashion3.html. – Назва з екрану.
175. Як стиль модерн проявився в одязі [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://yakpros.ru/moda-i-stil/22659-jak-stil-modern-projavivsja-v-odjazi.html>. – Назва з екрану.